

ВАТРА

„Ту мене мати порочила,
солодким молоком кормила,
ту хочу жити, умирати,
це жили мій отець і мати.“

№ 2(5), квітень 1994 р. Видання Об'єднання лемків у Польщі, Горлиці

ХРИСТОС ВОСКРЕС

L. Denysienko

Усім Лемківським Організаціям світу, всім Людям Доброї Волі, нашим Читачам, Дописувачам, Кольпортерам з нагоди Свят Воскресення Христового бажаємо Божої Благодаті, міцного здоров'я, життєвої наснаги і любові, а нам, лемкам, мудрості у вирішуванні наших проблем.

Редакція «Ватри»

Головна Управа
Об'єднання лемків у Польщі

Іван Головачук

ВЕЛИКДЕНЬ

Як сьогодні світло у природі
Садять квіти дні весни,
Радість поселилася в народі,
Щезла темрява, мов сні.

Ніжно грають дзвони

святодійно,

Кличуть в Божий храм людей.
Так у серці свято, мвлодійно,
Сяє небо до очей!

Люд несе в кошиках святити
Паски й писанок розмай,
Буде щиро Господа молити,
Щоб життя цвіло, мов гай,

І над краєм сонце золотеньке
Розсіва тепло з небес.

Земле люба, мамо дорогенька,
З мертвих днесь Христос

Воскрес!

В синій сині пташечки співають,
Тішаться порі святій.

І ліси довкруг неначе грають
Божій ласці золотій.

В полі вруняться рясні посіви,
Пророкують урожай.

Робить тебе, люде, край

щасливим,

Він бо сам, як Божий рай!

Тож слави Всевишнього щоденно
Серцем, щирістю пісень.

І живи в любові, достоменно

Так, як в цей Великий День.

Веселіться, люди, непогасно —

Нині холод смутку скрес.

Якось так у світі днесь

прекрасно,

Справді бо Христос Воскрес!

Василь Хомик

...

Лунають дзвони у Карпатах

І гомін лине до небес,

На Лемківщині світле свято:

Христос Воскрес

Барвисті писанки в хустині,

Верба зелена б'є нахрест

І дзвони дзвонять, й пісня лине:

Христос Воскрес.

Воскресне віра і надія,

Настануть в нас щасливі дні,

І знову з'явиться Месія

В зеленій нашій стороні.

ПОСТАНОВА ГУ ОЛ

ПРО СКЛИНАННЯ ІІ-ГО З'ЇЗДУ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ У ПОЛЬЩІ

Згідно зі статутом ОЛ §15, п. 8, ІІ-ий З'їзд Делегатів буде проходити 12-го листопада 1994 року (дата З'їзду може бути незначно пересунена). Від 1-го травня до 30 вересня цього року проходитиме звітно-виборча кампанія в гуртках та вибори делегатів на ІІ-й з'їзд ОЛ.

На звітно-виборчих зборах гуртків дотеперішнє правління і ревізійна комісія складають звіти з праці. По дискусії над звітами доконується вибору нового правління гуртка і ревізійної комісії, а також вибирається делегатів на ІІ-й з'їзд ОЛ.

Гуртки, які начисляють 15 і менше членів вибирають одного делегата. Гуртки о більшої кількості членів вибирають на кожних 15 членів і на розпочату слідуочу п'ятнадцятку — одного делегата. Делегати виповнюють анкету делегата. Взірці бланкетів: протоколу, анкети делегатів і заяв о членство пересилається до голів гуртків в квітні цього року.

Згідно зі статутом ОЛ § 21, п. 3 до правління гуртка вибирається 3-5 членів, в тому голову (в більше численних гуртках заступника), секретаря і скарбника, також делегатів на з'їзд ОЛ.

Згідно зі статутом ОЛ § 21, п.4, в гуртках, які нараховують більше як 15 членів вибирається 3-особову ревізійну комісію.

Гуртки, які будуть засновані по 1 травня 1994 р. вибирають правління гуртка, делегатів на з'їзд ОЛ і — якщо треба — ревізійну комісію.

По відбутих звітно-виборчих зборах правління гуртка пересилає до ГУ ОЛ звіт з дотеперішньої праці, протокол зборів, анкети делегатів та постанови і пропозиції щодо з'їзду ОЛ, не пізніше як до 30 вересня 1994 року.

Головна Управа Об'єднання Лемків

З праці Президії ГУ ОЛ

Здавалося нам, што в першій квартирі 1994 року не будеме мати дуже роботи в нашій організації, бо юж давно по «Ватрі '93», Конгрес СФЛ перейшов пів року тому, а ІІ з'їзд ОЛ буде аж за добре пів року, але робота гнала роботу і нам бракувало часу.

Іщи перед Різдвяними Святами до ГУ ОЛ надійшли святочні побажання не лем з Польщі, України, Західної Європи, Америки, Канади, але тіж з далекої Австралії. Вишитким, што о нас памятали красно і сердечно дякуєме — Спаси Боже!

Президія, а зокрема ей голова Василь Шлянта робив заходи, же би Краківська Телевізія передавала штомісяця півгодинну програму. В грудні минулого року Телевізія Краків надала програму «У себе», 6 січня '94 «Ідеме, ідеме, дражки не знаєме, 3 лютого «Йордан», 17 березня «Єст таке село» — фільм про Білянку. В квітні покажут фільм про Никифора Дровняка. В тих передачах брали участ: Василь Шлянта, Юлька Дощна і Стефан Гладик.

В тім шкільнім році збільшила ся кількість пунктів навчання рідної мови і кількість діти, котри вчатся рідної мови. В тій ділянці помагають священники обох віроісповідань — трьох греко-католицьких і двох православних в нашій терені вчат рідної мови.

Ведуться проби дитячого хороого гуртка в Горлицях. На заняття приходит понад 20 діти. В вівірки і суботи проби веде Люба Бас, абсольтвентка Київської Музичної Академії.

На першу половину липня запланували зорганізувати дитячий табір для лемківських діти, што вчатся української мови, а найперше для тих, што вчатся в співочому гуртку в Горлицях.

В січні зорганізувано «Маланку» і виступи ансамблів: «Кичера» з Лігниць, «Лемковина» з Білянки і «Вертеп» з Калуса (Україна).

Об'єднання лемків видало збірку віршів під заголовком: «Вербина» авторства Стефанії Трохановської з Білянки. Книжочка віршів написана лемківськом говірком. Тоту збірку віршів можна

замовити в авторки: Стефанія Трохановська, Беланка 7, 38-311 Шимбарк.

Члени ГУ ОЛ активно співпрацювали з ОУП. Брали участ в засіданнях Головної Ради і Головної Управи ОУП. На запрошення ГУ ОЛ Голова ОУП і посол Мирослав Чех приїзджали в січні на зустрічі з людьми в Устю і Криничі.

Члени ГУ ОЛ брали активну участ в засіданнях Комітету Гельсінського і співпрацювали з Сеймовом Комісією Національних Меншин, а особливо з ей Головом Яцком Куроньом.

Підготовка до «Ватри '94» ішла малими кроками, але систематично. Вислано карти зголошень для артистів з України. Розпочали закінчувати обгороджування ватрянного поля, шутрують дороги на тім полі. Куплено конструкцію на мосток напроти сцени. Робляться заходи о переданя двох хиж і шпихліря, як памяток-експонатів до майбутнього скансену.

Петро Шафран

Посольство України
в Республіці Польща
00-580 Warszawa, Al. Szucha 7, tel./fax 625-32-30

Ambasada Ukrainy

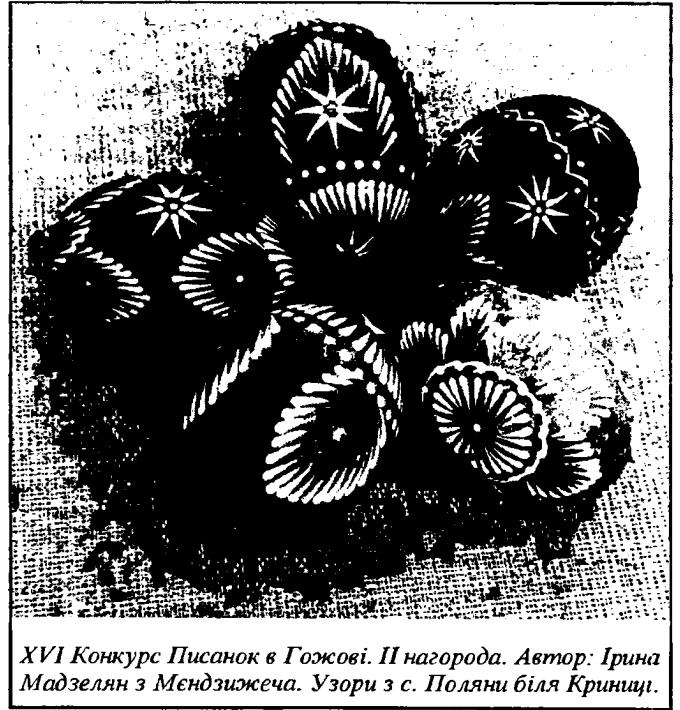
w Rzeczypospolitej Polskiej

№ 90/94
21.01.94

Голові
Об'єднання Українців Польщі
Ю. Рейту

У зв'язку з підготовкою до відзначення 50-ї річниці визволення України від фашистських загарбників просимо, якщо це можливо, надіслати на нашу адресу списки (прізвище, ім'я та по-батькові, рік народження, місце постійного проживання, бажано також місце, де приймав участь у бойових діях (громадян України та іноземних громадян, які приймали участь у визволенні України і постійно проживають у Польщі).

Генеральний Консул України
в Республіці Польща
(—) В. Коваль

XVI Конкурс Писанок в Гожові. II нагорода. Автор: Ірина Мадзельн з Мендзижеча. Узори з с. Поляни біля Криниць.

50-ті роковини визволення України від гітлерівської окупації. 50-ті роковини закінчення II-гої Світової Війни

З напечатаного звернення Посольства України у Польщі в справі адресів бувших воїнів Червоної армії, що боролись за визволення України, виникає також обов'язок для нас перед тими, які з Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя у 1944-1945-тих роках пішли — як тоді говорилося — добровольцями в Красну армію, проходили дуже коротенький воєнний вишкіл у таборах поповнення (на Лемківщині у Рабці — для IV Українського фронту (а потім вислані були на фронт до відділів IV Українського, але бувало також I-го Українського фронтів, якими командували ген. арм. Петров І.Е. та марш. Сов. Союзу Конев І.С.

В 1958 році під кінець лютого, з нагоди 40-их роковин Червоної армії — використовуючи ці святкування — ВП УСКТ у Вроцлаві зорганізувало врочисту стрічу бувших добровольців до Червоної армії. Було це вперше від 1945 року, прилюдне поставлення питання про добровольців Червоної армії з Лемківщини, Надсяння, Холмщини та Підляшшя. Очевидно не був це час говорити про методи стосовані при «набиранні добровольців» в армію. На стрічу прибуло біля 200 бувших добровольців або рідних тих, що згинули на фронті. ВП УСКТ у Вроцлаві приготувало анкети, що їх присутні на врочистій стрічці виповнювали.

Вроцлавський гурток ОЛ обговорюючи питання піднесені Посольством України рішив підняти працю над укомплектованням даних про добровольців в ряди Червоної армії та їх воєнні і післявоєнні судби. Анкети зібрані на врочистій стрічці бувших добровольців у Вроцлаві, захоронені перед конфіскацією, (ВП УСКТ оскаржували о зорганізованні антидер-

жавної демонстрації і на протязі двох місяців після стріч бувших добровольців розігнано!) тепер знаходяться в руках гуртка ОЛ. УГ ОЛ у Вроцлаві просить всіх зацікавлених надсилати на адресу УГ ОЛ у Вроцлаві:

Zarząd Koła Zjednoczenia Łemków
ul. Rуска 46 a, 50-076 Wrocław

спогади, інформації про судьбу бувших добровольців, військові посвідки зі служби та увільнення до резерви, легітимації признаних медалів, орденів та військових нагород. Добре було б, коли б заінтересовані надіслали знімок бувшого добровольця з часів, коли був в армії, або і з пізніших часів. УГ ОЛ у Вроцлаві гарантує зворот надісланих документів. Піднімаючи цю тему УГ ОЛ у Вроцлаві навіязує до ініціативи ВП УСКТ у Вроцлаві покликання «Історичної комісії» в 1968 році, за що знова ВП УСКТ у Вроцлаві зістало владою розігнане!

Лев Галь
секретар УГ ОЛ у Вроцлаві

Від Редакції: Редакція «Ватри» включаючись в піддержку тої ініціативи радо буде замінювати цікавіші дописи так бувших добровольців які і їх рідних, печатати надіслані списки бувших добровольців з окремих сіл — про що дуже проситься всіх хто такі інформації може дати. Треба усідомити собі, що наймолодший доброволець в Червону армію з 1945 роки віком 17 років, нині має вже 66 років!

Робота над збиранням та укомплектуванням матеріалів повинна закінчитися до весни 1995 року, так щоб на «Ватру '95» можна було оприлюднити зібрані матеріали!

ГУ ОЛ повинна винести це питання до фінансового плану на 1995 рік!

STANOWISKO

ZG ZŁ w Gorlicach na Spotkanie Przedstawicieli Mniejszości Narodowych i Komitetu Helsińskiego w Polsce w dniach 16-17 października 1993 r.

Proponowane w piśmie z dnia 27.09.1993 r., L.dz.: 2538/93, przez KHWP tematy do omówienia na IV spotkaniu PMNwP i KHWP to:

- 1 — potrzeby opracowania społecznego projektu ustawy, dotyczącej mniejszości narodowych w Polsce,
 - 2 — co powinna zawierać ustawa o mniejszościach narodowych w Polsce,
 - 3 — skład komisji przygotowującej społeczny projekt ustawy, dotyczącej praw mniejszości narodowych,
 - 4 — z czyjej inicjatywy społeczny projekt ustawy o prawach mniejszości narodowych powinien być wniesiony pod obrady Sejmu RP 2-giej kadencji,
- oraz
propozycja przedstawienia przez przedstawicieli mniejszości narodowych własnych przemyśleń, propozycji i wniosków wychodzących naprzeciw stanowisku ZG Zjednoczenia Łemków.

Niniejsze stanowisko jest odpowiedzią na propozycje KHWP.

ad 1: Powody i przyczyny potrzeby opracowania społecznego projektu ustawy o prawach i wolnościach mniejszości narodowych i grup etnicznych w RP to:

- a) — zapis o prawach mniejszości narodowych — w ogólności nie tylko narodowych — i ich gwarancjach w Konstytucji RP jest z zasady lakoniczny, enigmatyczny oraz cechuje się, na ogół, negatywnym ujęciem problemu, tzn. w zapisach mówi się o bezprawności działań naruszających prawa obywatelskie i humanitarne z przyczyn różnic rasowych, religijnych, narodowościowych itp., określając zarazem potrzebę sankcji karnych za takie bezprawne czyny, postępowanie,
- b) — poszczególne, cząstkowe prawa mniejszości narodowych i grup etnicznych, zapisywane w poszczególnych ustawach szczegółowych, dotyczą zagadnień, które regulują te ustawy, przez co zorientowanie się w zakresie praw, uprawnień i wolności dla mniejszości narodowych i grup etnicznych wymaga znacznej wiedzy prawniczej i biegłości w ustawodawstwie,
- c) — ten sposób regulacji praw i wolności dla mniejszości narodowych oraz grup etnicznych gubi, rozmazuje podstawową zasadę systemu demokratycznego, że dozwolone jest to, co nie jest zabronione, zakazane, gdyż i obywatel i urzędnik gubią się w zapisach ustaw (w najlepszym wypadku, gdy ze strony urzędnika nie ma celowego i złośliwego działania, wykorzystującego brak rozeznania u obywatela) i wytwarza się wrażenie, przekonanie, że zakazane jest to, co nie jest zapisane jako prawo — wolność, a jeszcze gorzej — że owo przekonanie przechodzi wreszcie do praktyki urzędniczej, z natury oportunistycznej, wygodnickiej, opornej w podejmowaniu decyzji a tym bardziej działań,
- d) — ustawa o prawach i wolnościach mniejszości narodowych i grup etnicznych o charakterze i randze aneksu, suplementu do Konstytucji RP miałaby charakter nadrzędny w stosunku do innych ustaw, co rozwiązywałoby kwestię wnoszenia do ustaw szczegółowych od nowa, przy każdej okazji ich opracowywania — procesu legislacyjnego — odpowiednich wniosków w sprawie praw i wolności dla mniejszości narodowych i grup etnicznych z koniecznością ich ciągłego uzasadniania,

- e) — opracowanie społecznego projektu ustawy o prawach i wolnościach mniejszości narodowych i grup etnicznych w Polsce może przyspieszyć proces legislacyjny w przeciążonym Sejmie RP 2-giej kadencji nawałą projektów ustaw przygotowywanych do złożenia do łaski marszałkowskiej jeszcze w 1-szej kadencji Sejmu RP, jak i już przygotowanych przez poszczególne partie do procesu legislacyjnego.

ad 2: Zakres i problemy projektu ustawy o prawach i wolnościach dla mniejszości narodowych i grup etnicznych:

- 1) **Preambuła**, uzasadniająca i przywołująca podstawy dla ustawy o prawach i wolnościach mniejszości narodowych i grup etnicznych, m.in.:
 - a) — interes Państwa demokratycznego w uregulowaniu kwestii, które w świadomości społeczeństwa są ciągle kontrowersyjne i wykorzystywane do różnych rozgrywek nawet w Parlamencie RP,
 - b) — zapewnienie zgodności ustawodawstwa krajowego z normami międzynarodowymi w tym przedmiocie, ratyfikowanymi już prawami człowieka i obywatela lub też opracowywanymi w strukturach europejskich prawami mniejszości narodowych i grup etnicznych oraz zapisami i stanowieniami KBWE w tym zakresie,
 - c) — respektowanie odpowiednich zapisów zawartych w układach międzypaństwowych oraz realne wprowadzenie ich w życie,
 - d) — gwarancje władzy państwowej dla praw i wolności mniejszości narodowych:
 - w obliczu narastających w społeczeństwie kraju ksenofobii itp., i
 - tendencji w środowiskach władzy, nawet ustawodawczej a nie tylko wykonawczej, dryfowania polityki narodowościowej w kierunku realizowania modelu polityki narodowościowej, opartego o zasadę „zakładnictwa politycznego” (co jest w praktyce „terroryzmem państwowym”), czyli — jeszcze bardziej perfidnie przez jej twórców określaną jako — „zasadę równowagi politycznej”, lansowanego w środowiskach szowinistycznych byłego Sejmu III RP i Min. KiS i nie tylko,
 - e) — solenne zagwarantowanie ze strony władz III RP zaniechania i zakazu stosowania w stosunku do mniejszości narodowych, w szczególności do ukraińskiej, polityki „divide et impera” do perfekcji doprowadzonej w II RP przez ówczesne Min. SW i organizacje współdziałające (Tow. Rozw. Ziem Wsch., Komitet Łemkowski w Krakowie itp.), lansujące odrębność narodową ukraińskich grup etnograficznych Huculów, Bojków i Łemków, co z kolei podchwyciła okupacyjna władza hitlerowska w Gen. Gub., lansując, inicjując i wspierając takie „twory” jak „Goralenvolk”, „Lemkenvolk”, „Huculenvolk” (jak patriotyczne środowiska polskie odniosły się — a w szczególności sami Górale — do hitlerowskich prowokacji z „Goralenvolk” nie ma potrzeby dowodzić!). Niestety również i w III RP, także obecnie, i w strukturach pozarządowych, znajdują się chętni do kontynuowania tych skompromitowanych tradycji, z przyczyn geograficznych — politycznych ograniczonych już tylko do ukraińskiej grupy etnograficznej Łemków!

- 2) Zapisy szczegółowe w artykułach projektu ustawy o prawach i wolnościach dla mniejszości narodowych i grup etnicznych muszą podkreślać, że:
- mniejszościami narodowymi są grupy obywateli Państwa, którzy nie są narodowości polskiej, posiadają odrębną narodową świadomość i poczucie wspólnoty językowej, obyczajowej, kulturowej, społecznej ew. religijnej itp., między sobą,
 - każdy obywatel RP ma prawo w sposób swobodny, wg własnej woli określać swoją narodowość zgodnie ze stanem swojej świadomości narodowej, w tym także prawo do zmiany podjętej decyzji. Jakiegokolwiek naciski, ingerowanie, wymuszanie i stosowanie przemocy ze strony władz, osób lub organizacji przy podejmowaniu decyzji obywatela w tej sprawie jest sprzeczne z prawem i jako jego naruszenie i pogwałcenie podlega określonym sankcjom prawnym przewidzianym w ustawie o prawach człowieka i obywatela,
 - publiczne określanie swojej narodowości przez członków mniejszości narodowych, podobnie zresztą jak i każdego obywatela RP, jest bardzo osobistą sprawą i osobistym prawem człowieka i dlatego nikt nie może być przymuszany do publicznego deklarowania przynależności do określonej grupy narodowościowej pod rygorem sankcji prawnych za naruszenia praw człowieka i obywatela,
 - członkowie mniejszości narodowych mają prawo do urzędowego zapisu nazwisk i imion w brzmieniu języka ojczystego oraz wyboru imion dla dzieci zgodnie z tradycją i religią określonej grupy mniejszości narodowej, a utrudnianie korzystania z tego prawa jest karalne zgodnie z ustawą o prawach człowieka i obywatela,
 - obywatel RP niezależnie od swojej przynależności do tej lub innej grupy mniejszości narodowej posiada konstytucyjną, ustawową gwarancję równych praw, swobód i wolności obywatelskich, politycznych, społecznych, ekonomicznych, kulturalnych, religijnych, a Państwo — odpowiednie władze państwowe — mają niezbywalny obowiązek podtrzymania i dbania o rozwój narodowej świadomości mniejszości narodowych (podobnie jak to ma miejsce w stosunku władz Państwa do grup etnograficznych narodu polskiego), i zapewnienia swobody w jej samookreślanu przez członków grup mniejszości narodowych (jako przeciwdziałanie, wyrównywanie, a zarazem odejście od dotychczasowych państwowych polityk i praktyk przymusowego wynaradawiania, czego konsekwencją były m.in. oficjalne i publiczne stwierdzenia ze strony władz państwowych, politycznych o narodowo jednolitym charakterze Państwa polskiego, lub traktowanie — w oficjalnych wypowiedziach wysokich państwowych urzędników — mniejszości narodowych w Polsce jako piątej kolumny!),
 - stosunki, które wynikają z realizacji przez obywateli RP swoich praw, swobód i wolności związanych z ich przynależnością do określonej grupy mniejszości narodowych — grupy etnicznej — są regulowane Konstytucją RP, ustawą o prawach i wolnościach dla mniejszości narodowych i grup etnicznych, oraz przyjętymi na tej podstawie innymi szczegółowymi ustawami a także odpowiednimi zapisami układów międzypaństwowych, zawieranych przez władze zwierzchnie RP i uwzględnianych w ustawach szczegółowych,
 - na szczeblu centralnym władzy państwowej, a także na szczeblach władzy samorządowej, samorządu terytorialnego mają być powołane i działać stałe komisje — w ogólności organa — zajmujące się rozwiązaniem szczegółowych problemów mniejszości narodowych:

Доц. Микола Мушинка на сцені «Ватру».

- centralną instytucją — organem władzy ustawodawczej jest Komisja Sejmu RP, d/s mniejszości narodowych, w skład której wchodzi przede wszystkim posłowie mniejszości narodowych, (zgodnie z demokratyczną zasadą: „nic o nas bez nas!”), oraz posłowie o znanych w społeczeństwie postawach humanitarnych i demokratycznych,
- centralną instytucją — organem władzy wykonawczej w sferze regulowania stosunków wynikłych z realizacji praw, uprawnień i wolności przez mniejszości narodowe jest np. Biuro d/s Mniejszości Narodowych przy Urzędzie Rady Ministrów (ew. Prezesie Rady Ministrów), a jego organem doradczym jest Komisja przedstawicieli politycznych, społecznych, kulturalnych, oświatowych i religijnych organizacji mniejszości narodowych Kraju,
- Państwo gwarantuje wszystkim mniejszościom r.a.rodowym i grupom etnicznym prawa do:
 - narodowo-kulturalnej autonomii,
 - obligatoryjnego (a to z uwagi na dotychczas od dziesięcioleci stosowaną politykę przymusowego, państwowego wynaradawiania!) nauczania dzieci mniejszości narodowych w języku ojczystym lub uczenia się języka ojczystego w państwowych szkołach publicznych, względnie — w przypadkach szczególnego rozproszenia mniejszości narodowych (wskutek polityki państwowego przymusowego wynaradawiania) — w ośrodkach kultury organizacji społecznych, kulturalnych i oświatowych mniejszości narodowych (finansowanych wtedy również przez Państwo i traktowanych na równi z nauką w placówkach oświaty publicznej).

(Dokończenie w następnym numerze)

ПОЛІТИКА ПОЛЬОНІЗАЦІЇ ЛЕМКІВ

(на основі деяких тайних документів)

1. Документи Міністерства Внутрішніх Справ з 1936-38 років з Архіву Акт Нових.

«Зустрічі» — часопис студентів і молодшої української інтелігенції в 1-му числі-номері за 1989 рік опублікував деякі тайні документи Мін. Внутр. Справ, що стосують ся наших лемківських справ. Вибір тих документів приготував і попередив коротким вступом Мирослав Сич («За лаштунками т.зв. акції на Лемківщині в 30-их роках — коментар до вибраних документів» (стор. 122-123).

В тій вибірці є 6 документів. Перший з них то:
AAN MSW 802 Tezy Sekretariatu MSW ze stycznia 1936 roku. Tajne Wytyczne polskiej polityki narodowościowej wewnętrznej (Tezy) де в розділі II-гому:

„...II. Poszczególne kwestie narodowościowe... 4. kwestia ukraińska... іде мова і про Лемківщину. Пишут там між іншими:

„...Na terenie wyżej wymienionych powiatów przeznaczonych do polonizacji na terenie powiatów nadbużańskich województwa lubelskiego oraz na Łemkowszczyźnie polityka polonizacyjna nie powinna mieć charakteru negatywnego, zwłaszcza walki z językiem ludności, natomiast szczególnie intensywnie powinna popierać wysiłki kulturalno-szkolne i gospodarczo-cywilizacyjne polskie (państwowe i narodowe)...” (сторона 124-125, підкреслення моє — МК).

Дальше читаємо:

„...Uwaga wspólna dla kwestii białoruskiej i ukraińskiej... 1. Należy zwalczać nowy obrządek wschodnio-słowiański Kościoła katolickiego... тот обряд функціонує гнеска в Костомлотах на Холмщині — МК).

5. Należy dążyć do uzyskania środków, które by dały państwu możliwości szerzej niż daje obecnie obowiązujący konkordat, ingerencji do organizacji wewnętrznej Kościoła Greko-Katolickiego...” (стор. 126-127 — підкреслення моє — МК). В 1936-ім році Греко-Католицька Церква в Польщі іши ся яко-так «тримала» то треба було пробувати тоту «остою» українства «розпрацювати» од середини!

Другий документ то:

AAN MSW 1508 Plan pracy na terenie Łemkowszczyzny będący przedmiotem dyskusji Komitetu Wojewódzkiego dla spraw Łemkowszczyzny w dniu 27 maja 1938 roku.

Cel i zadania akcji propaństwowej na Łemkowszczyźnie. Ze stanowiska polskiej racji stanu na Łemkowszczyźnie wysuwają się następujące zadania:

a) odseparowanie Łemków od wrogich nam (Polakom — MS) wpływów z zewnątrz (ZSRR, Czechosłowacja i emigracja łemkowska) bądź o o tendencjach sowietofilskich, bądź to o tendencjach wielkoruskich, jak również odśrodkowych wpływów ze Lwowa nacjonalistów ukraińskich i staroruskich,

b) poddanie Łemków pod wpływ kultury polskiej i ścisłe związanie ich z Państwem Polskim (asymilacja państwowa),

c) polonizacja Łemków, czyli asymilacja narodowa. To ostatnie zadanie obliczone jest na kilka pokoleń, natomiast dwa pierwsze są i powinny być konsekwентно realizowane na wszystkich odcinkach życia społecznego i gospodarczego już obecnie. (Сторона 127, підкреслення моє — МК).

Третій і найобширніший документ то:

AAN MSW 1058 Protokół posiedzenie Komitetu Wojewódzkiego dla spraw Łemkowszczyzny, odbytego w dniu 27 maja 1938 r. w Krakowie. Przewodniczący dr Józef Tymiński, Wojewoda Krakowski i 25 присутних — представники Уряду Міністрів, Міністерства Внутрішніх Справ, Міністерства Військових Справ (і іши 5 інших військових — од генерала до надкомісара стражи граничної в Яслі), представники Воевідських Урядів з Кракова і Львова а тіж — може і знайоми декотрим старшим читачам предвоєнни старости — Лах з Нового Санча і Буцьор зо Санока.

З порядку денного засідання того Комітету наводимо за «Зустрічами» обширни фрагменти дискусії (пункт 9 протоколу). І так воевода Тиміньскі повідав між іншими:

„...nie należy uważać za szczególny sukces w akcji na Łemkowszczyźnie wybudowanie kilku kilometrów dróg, podniesienie rolnictwa itp. jest to bowiem normalna działalność Państwa. By jednak działalność tę można było wykorzystać jako specjalny instrument oddziaływania na ludność, by uzyskać pewien efekt polityczny (spolonizowanie Łemków) należy połączyć całą tę akcję gospodarczą z koncepcją polityczną...

...W tych warunkach w powiatach, gdzie jest zdecydowana większość polska oddziaływać ona będzie przy wspólnych organizacjach na mniejszość łemkowską. Jest to możliwe, przynajmniej teoretycznie na terenie całego województwa krakowskiego i w powiecie krośnieńskim... Trudniejsza jest natomiast sprawa w powiatach sanockim i leskim, bo tam jest większość łemkowska, a granice z ukrainizmem śliskie i często nieuchwytnie. Natomiast Polacy są nieliczni, a w wielu wypadkach zruszczeni. Jest to więc zdaniem p. Wojewody pewne generalne zagadnienie do przedyskutowania.

Sawicki — Naczelnik Wydziału Narodów MSW:

„Celem pracy na Łemkowszczyźnie czynników państwowych i społecznych polskich jest realizacja stałej i zupełnej łączności regionu łemkowskiego z państwowością polską i usunięcie w przyszłości wszelkiej możliwej penetracji ukraińskiej, czy rosyjskiej, która utrudniałaby nam realizację tych zadań... Powstaje pytanie, dlaczego powstają te trudności, łączy się z tym fakt, że w terenie spotykamy się z działaczami ukraińskimi (o wiele silniejszymi niż to się nam wydaje) i działaczami rosyjskimi (również niebezpiecznymi). Działalność ukraińska łączy się ponadto z czynnikami międzynarodowymi. Silniejsza ona będzie niewątpliwie na wschodzie, jednak i na zachodzie Łemkowszczyzny przedstawiać będzie poważne niebezpieczeństwo wynikające z sąsiedztwa z Czechosłowacją i zainteresowania się tym terenem Rosji...

...Z odchyleniem rosyjskim łączy się też zagadnienie kościoła prawosławnego. W kościele tym obserwujemy silne prądy narodowościowe, ze swej strony dążymy do tego, by kościół prawosławny był polskim kościołem prawosławnym, napotyka to na poważne trudności. To też i na terenie Łemkowszczyzny musimy pilnie obserwować, czy kościół prawosławny nie zdradza tendencji nam wrogich i na zjawisko to odpowiednio reagować...

Piątkowski — delegat Sekretariatu Porozumiewawczego ze Lwowa i TSL: „... Koncepcja p. Wojewody ma poważne uzasadnienie... Argumenty do niej może dać

również mapa narodowościowa Łemkowszczyzny, na której widoczna jest ogromna różnica pomiędzy powiatami zachodnimi (mającymi zwarte gromady łemkowskie na południu i gromady czysto polskie na północy) a trzema powiatami województwa lwowskiego. Jedynie w powiecie krośnieńskim jest sytuacja najbardziej zbliżona do sytuacji w województwie krakowskim. Tutaj też jest kwestia prawosławia. Jest to jeszcze jeden z argumentów za przydzieleniem powiatu krośnieńskiego do województwa krakowskiego. **W powiecie sanockim i leskim natomiast jest nie tylko sprawa łemkowska lecz i ukraińska...** W tych dwóch powiatach daje się zauważyć silne ścieranie się prądów polskich i ukraińskich. W celu więc pogłębienie wpływów polskich należałoby początkowo rozwinąć akcję na terenie powiatu brzozowskiego i krośnieńskiego a następnie iść dalej na wschód...

Wojewoda Tymiński przechodzi następnie do omówienia sprawy urzędzenia burs, w których by młodzież łemkowska była z miejsca polonizowana. Zaznacza, że obecnie nie ma na Łemkowszczyźnie elementu inteligentnego, który poczuwałby się do odrębności łemkowskiej, młodzież bowiem stopniowo ukrainizuje się, natomiast starsi działacze są to oportuniści typu staroruskiego. Z tego stanu rzeczy wypływa wniosek, że bursa ruska w Gorlicach nie może być w żadnym wypadku popierana przez Rząd i czynniki społeczne polskie.

Dzieci z Łemkowszczyzny należy wychowywać w bursach polskich w tym celu by mieć z nich następnie kandydatów na nauczycieli, księży gr.-kat., itp. **Jest to sprawa pałaca, więcej bowiem działa jedno dziecko łemkowskie odpowiednio wychowane aniżeli 10 kół tego lub innego towarzystwa.** Dzieci bowiem odseparowane od instytucji ruskich będą w czasie wakacji roznosicielami polskości wśród swych rodzin... (стор. 130, підкреслення моє — МК).

Piątkowski — delegat TSL: „...w Turce rozpoczęto budowę bursy (...) w bursie tej mogłaby być pomieszczona również młodzież łemkowska z powiatów wschodnich, natomiast dla powiatów zachodnich być może dałoby się urządzić analogiczną bursę w Nowym Sączu.

P. Wojewoda Tymiński: wypowiada się przeciwko wnioskowi p. Piątkowskiego, gdyż koncentracja większej ilości młodzieży ruskiej w jednym zakładzie naukowym, czy też internacie polskim, jak wykazują dotychczasowe doświadczenia daje wyniki ujemne. Wskazaniem byłoby raczej zainteresowanie tym projektem innych ośrodków i burs bogatych polskich i umieszczanie w nich młodzieży łemkowskiej po jednym, najwyżej po dwóch wychowanków w każdej bursie. **Należałoby tak pokierować wychowaniem młodzieży łemkowskiej w bursach polskich, by sama ona doszła do przekonania o pewnej wyższości obrządku rzym.-kat. i przeszła na ten obrządek.** Wniosek p. Wojewody w sprawie kształcenia młodzieży łemkowskiej w bursach polskich przyjęty został przez zebranych (стор. 130-131, підкреслення моє — МК).

Regorowicz — wizytator Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicznego: „...Poszczególni wojewodowie żądają stałe przenoszenia nauczycieli rusinów z terenu ich województw na teren innych. Wynik tego jest taki, że nauczyciel rusin tam, gdzie jest trochę rusinów potrafi teren rozruszać i wytworzyć nowy ośrodek ruski. Jednocześnie wojewodowie na zachodzie protestują przeciwko przysyłaniu do nich elementu ruskiego... Odnosnie elementarza łemkowskiego i czytanki do klasy III oświadczają, że będą one gotowe do użytku z początkiem roku szkolnego 1938/39. Dokonanie jednak w tych czytankach przeróbek

nie było ze względów technicznych możliwe... Kwestia alfabetu (cyrylica czy też alfabet łaciński) w podręcznikach łemkowskich łączy się również... z kwestią kalendarza. Powinna być ona rozstrzygnięta na tle ogólnego zagadnienia ruskiego. Natomiast wprowadzenie alfabetu łacińskiego do podręczników i elementarza wywołałoby objawy ujemne, o ile odnosiłoby się tylko do terenu Łemkowszczyzny. zwłaszcza, że byłby ku temu brak podstawy prawnej.

Wojewoda Tymiński — oświadcza, że wprowadzenie alfabetu łacińskiego do podręczników łemkowskich jest projektem maksymalnym, który nie koniecznie ma być od razu forsowany...

Kurator Stypiński (z Okr. Szkolnego Krakowskiego): ...wprowadzenie alfabetu łacińskiego do czytanek łemkowskich zamiast cyrylicy byłoby w czasie obecnym eksperymentem zbyt ryzykownym. Należy pamiętać, że gr.-kat. wyznanie korzysta w cerkwi z modlitewników drukowanych cyrylicą. Gdyby więc już obecnie wprowadzone zostały do kalendarza i czytanek w języku łemkowskim czcionki łacińskie to wówczas niezwłocznie cała nauka cyrylicy przeniosłaby się do cerkwi gr.-kat. Sprawa używania cyrylicy łączy się również z kalendarzem juliańskim. **Natomiast zdaniem p. Kuratora, można by było już obecnie przyzwyczajać Łemków do alfabetu łacińskiego przez drukowanie tym alfabetem części artykułów w czasopiśmie „Łemko” i w kalendarzu.**

Wojewoda Tymiński przechodząc do następnego punktu planu kwestii kościelnej — „...odczuwa się ogromny brak pieniędzy dla akcji budowy kościołów na Łemkowszczyźnie... brak jest odpowiednich księży gr.-kat. odpowiadających polskiej racji stanu... należałoby pomyśleć o wytworzeniu księdza specjalnego typu dla terenu mieszanego pod względem narodowościowym. Kwestia wychowania alumnów gr.-kat. dla Łemkowszczyzny również musiałaby być odpowiednio uregulowana.

Naczelnik Sawicki (Wydział Narodów MSW) — zastanawia się nad sprawą uregulowania stosunków w kościele gr.-kat., który niewątpliwie jest kościołem wojującym nacjonalizmu ukraińskiego. Jednocześnie notuje fakt, że Administrator Apostolski dla Łemkowszczyzny ks. Medwecki na jesieni ub. roku skierował alumnów gr.-kat. do seminarium w Dubnie, nie idącym po linii interesów polityki polskiej. **W tych warunkach sprawa kościoła gr.-kat. jest w rozpracowywaniu obu zainteresowanych Ministerstw, w jakim jednak kierunku pójdzie rozwiązanie sprawy trudno byłoby na razie przewidzieć.**

Starosta Bucior, Sanok — porusza sprawę obecnego Administratora Apostolskiego zaznaczając, iż jest to człowiek nieodpowiedni dla tego stanowiska, jako nieposiadający kwalifikacji wymaganych ze stanowiska polskiej racji stanu. Ze swej strony wysuwa kandydaturę b. kanclerza Administratury ks. Polańskiego.

Wojewoda Tymiński — sprawa właściwej obsady Administratora Apostolskiego dla Łemkowszczyzny zostanie rozwiązana pomyślnie dopiero wówczas, gdy stanowisko to zostanie obsadzone przez księdza Polaka, który przejdzie na obrządek wschodni.

Muchniewski — naczelnik wydziału społeczno-politycznego Urz. w Krakowie „... sprawa ta ostatnio była omawiana w Urzędzie Wojew. z p. Dyr. departamentu Min. Wyznań Relig. i Ośw. Publ. w Krakowie, przy czym zostało ustalone, że będzie ona rozstrzygnięta za rok...”

(Продовження в наступному номері)

РОЗДУМИ НАД БЕЗСТИДСТВОМ ЗРАДНИЦЬКОГО СЛУЖІННЯ НА ШКОДУ ВЛАСНОГО НАРОДУ

(Завваження до статті «Слава 50-тій річниці Лемко-Союзу», заміщеної в ювілейному альманасі «50-ліття Лемко-Союзу в США і Канаді»)

Редакція «Ватри» отримала від читача вищезгаданий «Альманах...» з захопотою до оприлюднення злочинних намірів лідерів Лемко-Союзу супроти рідного, корінного населення Лемківщини ще з 1934 року.

Насамперед треба заізнати читачів зі «золотими» — г н я л и м и, злочинними думками статті «Слава 50-тій...», щоб читачі усвідомили собі величезний розмір безстыдства та аrogантї редакторів «Альманаху...», тим більше, коли взяти до уваги, що виданий він був 35 років після безмірної — протго неможливої до описання словами — трагедії населення Лемківщини, переживаної абсолютно цілим населенням (близько 200-тисячним) країни, зовсім подібно — так само як і населенням решти українських етнічних територій у Польщі (Надсяння, Холмщини і Підляшшя), у горезвісних насильницьких переселеннях 1944-1946 років до Сoвiтського Союзу, а в 1947 році у не менш горезвісній, переступницькій, депортаційній акції «Вісла» — з Лемківщини на Західні та Північні землі Польщі.

А ось проба «політичної зрілості» — ступеня дегенерації лідерів Лемко-Союзу продемонстрованих на стор. 14 і 15 «Альманаху...»

„СЛАВА 50-ОЙ РОЧНИЦІ ЛЕМКО-СОЮЗА“

„...В маю 1934 року в Юнкерс состоялся 3-ый с'їзд Лемко-Союза, в работі котрого, кромі членов Головного Правления, приняло участие 52 делегаты. ...” ;

„...На с'їзді были приняты резолюции, в котрых делегаты выразили свои погляды на актуальны проблемы деятельности организации.

В первой и основной резолюции с'їзда про “Национально-культурну и политичну програму Лемко-Союза” было записано: “Исторично и культурно лемкы были связаны с русским Востоком и народны массы Лемковщины всегда ориентувались на Восток и стремились к сближению с русским народом. К тому сближению с Востоком они стремятся ище больше нынѣ, коли там в результате Великой Октябрьской революции устранено всякий национальный и социальный гнет”.

На с'їзді Лемко-Союз рішыл стати членом американского Общества Друзей Советского Союза. ...” ;

„...Членам Лемко-Союза того часу особливо близкими и зрозумілими были идеи мира и социального прогресса, котры с успіхом перетворювались в життя в Советском Союзе, в краю, до котрого были звернены погляды и надїи лемков на допомогу от польских и чехословацких буржуазно-поміщицких поневолювачов.

В 1934 року во Львові wydано книжечку Сергея Дуркота “Лемковина-Сибирь”, в котрой доказана потреба емиграции лемков в Советский Союз. Тоту идею начал реализувати на Лемковині специальный переселенческий комитет, котрый за пару дней собрал 13 тысяч подписов лемков на петицию польскому и советскому урядам на позволение эмигрувати в СССР. Дальший сбор подписей был приостановлен польскими властями.

Лемко-Союз рішыл поддержати тоту идею своих старокрайовых лемков. “Треба нам все памятити, — писал Д. Вислоцкий, — што ратушок Лемковщины в эмиграции, што эмиграция лемков не може быти в жадну иншу країну, лем в Советский Союз. В том направлении нам треба трудитися, трудитися зо всіх сил”.

Лемко-Союз выслал своих делегатов Д-ра С. Пыжа и М. Похну до советского абасадора в Вашингтоні, а наприкінці 1934 року — редактора газеты “Лемко” Д. Вислоцкого в Москву за поддержкой sprawy переселения лемков в Советский Союз. Советскы органы прихильно отнеслись до пропозиции переселения надлишки населения с Лемковины в СССР, но польскы власти категорично отказали безземельным и малоземельным лемковским селянам в переселении и заборонили переселенческий рух. ...” ;

„...Повернувшись в США Д. Вислоцкий об'їхал центры карпатурской иммиграции, де читал лекции на “Стара и нова Россия”, “Што я видіи в Советском Союзе” и иншы. В тых лекциях, котры потом были wydаны отдельными брошюрами и в сборниках, он росповідал про научно-технический и социальный прогрес в СССР, выкрывал клеветы о попом жытію в советском краю. ...” .

Ч итач мусить вплести — зіставити ці думки висказувані і писані у 1934 і 1980 роках, а також дії ведені лідерами москвофільських середовищ у Галичині та їх, не лише ідейними, «соратниками» з Лемко-Союзу в США у 1934 р., в контекст тамтих часів, реальних часів так Сoвeтського Союзу як і США. А тоді в Сoвeтському Союзі ще тривали страхїття голодомору років 1932-1933. зорганізованого цілево і зі злочинною запеклїстю большевицько-бандитською владою, після директив із Москви, в Україні і на Поволжі, який спричинив понад 10 мільйонів смертних жертв. В тому часі (1934 р.) — вживаючи гіркої метафори і пригадуючи жорстоку дійсність — збірні могили трагічних жертв жахливого голодомору не поросли ще добре травою. Тривали масові, проступницькі, народовбивчі депортації селян головню з України та Донщини у Сибір з причини здійснювання божевільних проєктів большевицьких людодів та кривавого «батька народів» — Йосифа Віссаріоновича в ділянці «перебудови» сільського господарства, цебто насильницької, кривавої, трагічної колективізації. Цілий світ обігали пресові інформації про сталінський терор, про смертні жертви голодомору в Україні, про сталінсько-большевицький геноцид (фізичне винищення груп населення, цілих народів злочинним, переступницькими режимами) в Україні. В Україну їздили заграничні делегації (в тому і американські, а також голова французького парламенту — Еріо, чи комуніст Артур Кестлер, вернувши із Сoвeтського Союзу — виступив з комуністичної партії, бо совість не дозволяла йому жити у неправді по тім, що побачив!) провіряти те, що діялось там. Займались цим питанням конгресмени (м.ін. Герман Е. Копельман із Коннектикот) і лише для лідерів Лемко-Союзу в Сoвeтському Союзі «...устранено всякий национальный и социальный гнет...» і вирішили в той «рай» у 1934 році запхати

лемків — своїх земляків. І пишуть про це з задоволенням, пригадують — навіть з гордістю, без засоромлення і жалю — цей їх злочинний намір, тепер — тоді, у 1980 році, тоді, коли всім вже відомо які ті люди, що вірили у їх брехливу пропаганду, збаламучені москвофільськими, за чужі гроші безглуздими «вченнями» вирішували у 1945 році їхати в СРСР, але в «Росію», а не в Україну (бо вони будять «руски» а не жодні українці!), і «писались» у совітських делегатів в Сумську область, в Криворізьку (чим далі — в їх розумінні — від України)!, а в тих іменних районах були м.ін. найбільші воєнні знищення!), жили в землянках, ласкаво прийняті тамтешніми людьми, а опісля — залишивши все, що привезли зі собою — запрягаючи корови до возів, пішки ідучи на захід перейшли цілу Україну добираючись до Галичини — так обридненої їм пропагандою москвофілів та Лемко-Союза, «України». Або ще часніша трагедія, бо зими 1940 року, коли на підставі договору між СРСР та ІІІ Райхом про обмін людьми (німців зі СРСР, а українців з Генеральної Губернії) деяка кількість людей з Лемківщини, збаламучених брехливою москвофільською і лемкосоюзною пропагандою, в люті морози тамтої зими, в часі триваючої ще війни, виїздили у СРСР на незнане, кидаючи рідні хати, рідну землю, рідні! Ці трагедії наших земляків мають на совісті так москвофільські політики за чужі гроші, а перед усім лідери Лемко-Союза, що жили у вільній країні — Америці, мали свободний доступ до всякого роду інформації з великими можливостями конфронтувати — порівнювати їх зі собою, вибирати правдиві, щоб не дурити людей! Головні «заслуги» в тому обдурюванні суспільства, не лише вихідців з Лемківщини в Америці, але також у лемківському матеріку — Лемківщині має безперечно «Ваньо Гунянка» — Дмитро Вислоцкий, що після 1945 року виїхав з США до СРСР — у Львів (!) де напише брошуру п.з. «Що лемкам треба знати в Америці», у якій — тепер вже — переконує лемків, що вони не жодні «карпато-руски» (в чому дотепер через всі роки всіх впевняв!), а просто українці! Але «Ваньо Гунянка» (до уваги читачів: у 1980-тих роках появилась нова постань — «Гунянка», що поширювала рівно баламутні «думки» як і «Ваньо Гунянка», коли жив на Лемківщині чи в США — над зовсім симпатичною

частиною лемківського одягу видно нависло якесь фатум!) не був би собою, коли б «в бочку меду не поклав ложки дьогтю». Іменно у згаданій брошурі «Ваньо Гунянка» доказував, що лемки не мають права до рідної землі бо після насильницьких переселень 1944-1946 років до СРСР та після депортацій каральної, злочинної акції «Вісла», це вже польська земля. Це становище «Ваня Гунянки» було зовсім згідне з доктриною імперської совітської національної політики, після якої належало в «соціалістическом лагере» творити «чисто національні бараки», з обов'язковою «морально-політичною єдністю» такого «однаціонального бараку». І характерне, що людина як звикне чужим служити, а не власному народові, робить це постійно, має це якби «у крові». Бо опіє іменні «думки» це і була совітська імперська політична філософія: огорожувати людей границями (також колючими дротами під електричною напругою, та широкими заораними полосами землі!) і творити національні гетта та нищити етнічні та етнографічні особливості, розпускаючи все у загальному морі «старшого московського «брата» і в «общепонятном русском языке».

Так як у 1934 році лідери Лемко-Союза «не мали совісті» коли пробували земляків вислати на голодомор в Україну, або ще краще у Сибір (!), так їх москвофільські «учителі» з д-ром Дудикевичем на чолі, що перед вибухом І-ої світової війни потайки залишили австрійську монархію і схоронились у царській імперії, де заложили «Карпато-руський комітет освободження» та видали «інформатор» про москвофільських діячів у Галичині як довідник для офіцерів царської армії, щоб знали до кого звертатися коли прийдуть до Галичини. Оцей «інформатор» разом з полоненими царськими офіцерами і впав у руки австрійської контррозвідки, на підставі — головню — якого австрійська жандармерія арештувала в Галичині біля 10 000 не лише москвофілів, але і українських діячів, що були в опозиції до австрійської монархії, а понад 1 000 розстріляно або повішено — на загал без суду. Деякі джерела подають навіть значно вищі дані. Арештованих запроторено і мучено опісля у концтаборах в Талергофі біля Грацу, в Терезіні в Чехії та інших. Опісля, щоб відвернути від себе увагу москвофіли придумали «теорію» о вині українців, жидів і поляків в талерговській, терезинській трагедії. Лідери Лемко-Со-

юза як і москвофільства взагалі через всі роки діяння більш служили інтересам великомосковської імперії, об'єднано царської чи большевицької, а не справжнім інтересам свого народу, про що дбали пильно як колись агенти царської охорони а потім ГПУ чи НКВД, а тепер КГБ. І така судба всіх, хто відчужується від власного народу.

Бо людина родиться на цей світ з дуже конкретних родичів, що переказують потомкам не лише генетичні властивості та особливості але також і рідну мову, звичаї, обичаї, почуття ласки з рідними, близькими і дальшими своїм народу, що відбувається в процесі домашнього виховання дітей передусім. Браки та недоліки у вихованні, національній едукції впроваджують деструкцію у національну свідомість, яку людина інтелігентна, розумна і честолюбна може виправити дорогою самоосвіти (головно, коли з причини цілевої, запрограмованої державної національної політики не існує національна, в рідній мові освіта), власних пошуків, перевірювання інформації, що вимагає однак трудно і зусиль! Але також буває — і то найчастіше — що з ліністива і вигоди, завдаючи гвалт власній природі-натурі і совісті, людина вибирає — що виникає з істоти вільної волі і прав людини — що їй вигідніше, що дає більші особисті користі, що дає вигоди! Але треба тут наголосити, що дуже прав є поет, який рішучо заявляє: «всє у світі можна вибрати си́ну, ви́брати не можна тільки батьківщину»!

У травні ц.р. минають 47-мі роковини горезвісної, переступницької, депортаційної акції «Вісла», а у липні 45-ті роковини такого ж самого незаконного декрету про перебрання державою власності по депортованих у злочинній акції «Вісла». 47 років надій, старань і заходів в нашого суспільства про уневажнення незаконного декрету від 27 липня 1949 року, про визнання владою Польщі депортаційної акції «Вісла» як незаконною і безправною, про призначення депортованим і їх потомкам права до повертання на рідні землі з законним його забезпеченням — тривали і відбувалися не звертаючи уваги на баламутні ствердження лідерів скомпрометованих старих чи молодих москвофілів чи Лемко-Союза, або дії тих, що трагедію народу хочуть використати, щоб власну кишеню наповнити грішми збираними від нещасних наївних під гаслом «звороту лемківських лісів».

Лев Галь

ЛЕМКІВСЬКА ХРОНІКА

- 5.12.93** У Варшаві проходила зустріч Гельсінської комісії і представників національних меншин в Польщі з ціллю остаточного зредагування збірного рапорту про положення національних меншин в Польщі. Від лемків в зустрічі брали участь з-к голови ГУ ОЛ Стефан Гладик і член ГУ ОЛ Лев Галь.
- 5-6.12.93** В засіданні ГР ОУП в Варшаві брали участь голова ГУ ОЛ Василь Шлянта і секретар ГУ ОЛ Петро Шафран.
- 17.12.93** Краківський осередок телевізії надав програму під заголовком: „Чи можна чуць сен обцо у себе”. Передачу подавали безпосередньо зі студії. Участь брали д-р Володимир Мокрий, Василь Шлянта, Юлія Дошна і Петро Трохановський. Другу частину учасники розпочали колядою «Бог Предвічний», а В. Шлянта привітав глядачів привітом: «Христос Раждається».
- 20.12.93** В Бюрі вистав артистичних в Горлицях з ініціативи Богдана Карела відкрито виставу світової слави маляра-самоука Никифора Дровняка з Криниці. У відкритті брали участь члени ГК ОЛ з В. Шлянтою і багато учасників з Лемківщини. Вистава була красно оформлена і відкрита цілий місяць.
- 22.12.93** В Ганчові проходила курсо-конференція української мови вчителів з Новосандецького воєводства. Була то перша конференція вчителів української мови на Лемківщині від 1947 р., коли лемків виселено з їх рідних земель. На Конференції ОЛ репрезентував Олександр Маслей, член Президії ГУ ОЛ.
- 26.12.93** В Ждині проходило засідання Президії ГУ ОЛ. Покликали Організаційний комітет Свята лемківської культури «Ватри '94», яка буде проходити 22-24 липня 1994 р. Голова Оргкомітету Василь Шлянта, староста Петро Перун, віце-староста Петро Чухта (оба зо Ждині), керівники: організаційний — Олександр Маслей, артистичний — д-р Володимир Мокляк, торгівлі, гастрономії і харчування — Стефан Гладик, порядкових служб — Іван Фуджак, бюра — Анна Палюх.
- 6.01.94** Телевізія Краків надала о год. 22.00 півгодинну програму під назвою «Ідемо, ідемо, дражки не знаємо» — ішов фільм з «Ватри '93» і о лосянських мазярах. Більша частина Лемківщини не могла того оглядати (локальна, III програма Кракова).
- 7-9.01.94** В часі Різдва Свят діточо-молодіжна група з Калуша (Україна) — опікун Василь Шкимба показала «Вертеп» в Бортнім, Лосі, Білянці, Горлицях, Пантній, Квятоні і Криниці. Турне організувало Об'єднання лемків.
- Початком січня 1994 вийшла з друку збірка віршів Стефанії Трохановської під заголовком «Вербина».
- 13.01.94** В зв'язку з черговим внеском ОЛ затримати стинання дерев в 1994 р. в надлісництвах Новосандеччини і Кроснянщини (де є лемківські ліси) перебувала делегація Міністерства охорони середовища, натуральних ресурсів і лісництва і зазізналася зі станом лісів. Делегацію супроводжали надлісничі і представники Об'єднання лемків: з-к голови Стефан Гладик та член ГУ ОЛ Стефан Клапик.
- В Ганчові проходило засідання Президії ГУ ОЛ в справі організації зустрічі з послами.

— В Сярах коло Горлиць проходила «Маланка». Грали музиканти з «Комату» (керівник Василь Адамяк). Організатором з ОЛ був Олександр Маслей.

- 16.01.94** Проходила зустріч посла Мирослава Чеха і голови ОУП з лемками в Устю і Криниці. Посол інформував про свою працю, стан проєктів реприватизаційного закону і сподіваного ходу праць Сейму над ним. Посол вислухав з увагою ряду зауважень, пропозицій і внесків відносно проєктів, законів і інших справ.
- 17.01.94** Проходила зустріч посла Мирослава Чеха, голови ОУП Юрія Рейта і представників ГУ ОЛ д-ра Володимира Мокляка, Петра Шафрана і Олександра Маслея з вітом гміни Устя Юзефом Радзіком і його заступником тіж Юзефом Радзіком. Обговорювалися біжучі лемківські справи а найбільше організація «Ватри '94».
- 18-19.01.94** Телевізія Краків накручувала фільм про святкування на Лемківщині Свят Йордану (Щедрий Вечір, Йорданські Богослуження і водосвяття на ріці, колядування колядників в лемківському селі, розмови лемків про актуальні проблеми. Відтворити тоту традицію могли тільки старші люди. Фільм реалізовано в Білянці і Лосі.
- 24.01.94** Міністерство охорони середовища, натуральних ресурсів і лісництва (у відповідності до письма ГУ ОЛ від 10.12.93) скерувало письмо до директора Державних лісів о дальше затримання вирубу дерев в тзв. лемківських лісах до дня 31.12.1994 р.
- 25.01.94** В міській бібліотеці Явожна відкрито виставу графіки церкви Тирса Венгриновича.
- 29.01.94** В Горлицях проходило засідання ГУ ОЛ, голів гуртків ОЛ і Організаційного комітету «Ватри '94». Від Товариства «Лемківщина» з України приїхали д-р Ірина Матвішин і Ольга Боднар з Івано-Франківська. Обговорювали організацію Свята лемківської культури, усprавнення конкурсів, торгівлі, доїзду до ватрянного поля, приїздів гостей з України, забезпечення на випадок дощової погоди.
- Проходила зустріч голови ГУ ОЛ Василя Шлянти і його заступників з сенатором Зофією Куратовською в Новім Санчі. Обговорювалися справи шкільництва, реприватизаційні і інші справи національних меншин.
- 3.02.94** Телевізія Краків III показала півгодинний фільм під заголовком «Йордан» (що його реалізували 18 і 19 січня в Лосі і Білянці).

Чорнобай з Радіо Ряшів, Юлія Дошна, Олег Маслей на сцені «Ватри»

Показали Йорданські Свята на Лемківщині. Було добре вступне слово, Щедрий вечір — «друга велия», колядники, бесіда при столі і свячення води на ріці, розмови з мешканцями Білянки і Лося. Фільм зреалізували завдяки голові ГУ ОЛ Василеві Шлянті.

4.02.94 В засіданні ГУ ОЛ в Перемишлі взяли участь голова ГУ ОЛ Василь Шлянта і його заступник Стефан Гладик.

12.02.94 Вертаючи з гостинних концертів по Пряшівщині (Словаччина) лігницька «Кичера» (дир. Юрій Старинський) виступила в концертній залі історичного музею в Дуклі з безплатним концертом. Уряд Міста і Гміни сфінансував виступ, а музей випозичив безплатно салю.

12.02.94 В залі вистав Бюра вистав артистичних в Горлицях на запрошення Об'єднання лемків концертували ансамблі: лігницька «Кичера» і «Лемковина» з Білянки з «Вертепом» (дир. Я. Трохановський). Глядачі сердечно приймали гостей.

13.02.94 В здройовій каплиці в Висові проходив Огляд коляд і обрядів національних меншин організований Гмінним осередком культури в Устю під патронатом Сеймової комісії національних і етнічних меншин. В огляді брали участь: ансамбль «Лемковина» (дир. Я. Трохановський), Хор Братства Православної Молоді зі Сянока (дир. Дарія Яра), колядники з Крилиці (дир. Петро Трохановський) з «Вертепом», словацький ансамбль «Спіш», ансамбль ромів-циганів. Лемківські ансамблі захоплювали цікавими, добре підготовленими програмами, красними лемківським строями. По виступі відбулася зустріч з новосандецьким воеводою п. Віктором Согою. Від ГУ ОЛ в зустрічі взяли участь голова ГУ ОЛ Василь Шлянта і член ГУ ОЛ Олександр Маслей.

13.02.94 В Будинку культури в Тиличі концертувала лігницька «Кичера».

19.02.94 Розпочав діяти діточий співочий гурток в Горлицях. Проби-репетиції хору веде в вітвірки і суботи вчителька Людмила Бас з Нового Санча. На проби приїжджають діти не тільки з Горлиць але і з Ропниці Руської (тепер Гурна), Білянки і інших сіл. Гурток нараховує понад 20 молодих співаків.

20.02.94 На засіданні Президії ГУ ОЛ в Лосі: — схвалено зміст листа до голови Сеймової комісії Національних меншин п. Яцка Куроня, інших послів і урядів, — схвалено постанову про II З'їзд Об'єднання Лемків і підготовлено правила З'їзду.

25.02.94 В Ганчові проходило засідання Президії ГУ ОЛ. Прийнято спосіб зголошування художніх ансамблів з України на «Ватру». До керівників ансамблів вислано анкети-зголошення. По їх вповненні і звороті до ГУ ОЛ програмова комісія закваліфікує ті колективи до програми «Ватри '94» і перешле запрошення до участі у «Ватрі '94». Карти анкет-зголошень переслано до ансамблів: «Лемковина» (Львів), «Лемківчанка» (Заричів), «Лемківська студентка» (Борислав), «Джерело Лемківщини» (Марінопіль), «Калиночка» (Дрогобич), «Світозари» (Підгайці), «Розмарія» (Лопушна), ансамбль з Калуша.

Карти зголошення обов'язують всі ансамблі, художні і театральні групи і інші. Без карти зголошення програмна комісія не закваліфікує жодної групи до виступу на «Ватрі '94».

8.03.94 На внесок Головної ревізійної комісії ОЛ Головна управа ОЛ запросила голову ГРК ОУП

п. Йосифа Дороха, як спеціаліста до проведення контролю документації. Контроль закінчено 8.3.94. Стверджено: документація організаційна і матеріалово-фінансова є ведена правильно. — В Ганчові проведено засідання Президії ГУ ОЛ — четверте в тім році і сорокп'яте в тій каденції. Обговорювали біжучі справи і вислухали звіту голови ГРК ОУП п. Йосифа Дороха. Він поінформував зібраних, що контроль в ГУ ОЛ проходив без жодних клопотів, уся документація ведеться старанно і згідно з обов'язуючими переписами.

15.03.94 Телевізія Краків реалізувала фільм про Білянку.

15.03.94 У Варшаві помер диригент і композитор Ярослав Полянський.

17.03.94 Телевізія Краків III програма локальна передавала фільм про Білянку.

17.03.94 В Маластові в школі проходила курсоконференція учителів української мови з Новосандецького воевідства. Показову лекцію з учнями місцевої школи на тему творчості Тараса Шевченка презентувала вчителька Наталія Богонь. Організатор зустрічі — д-р Володимир Мокляк вчитель-дорадник української мови з Воевідського осередку методичного в Новім Санчі.

19.03.94 В похороні покійного Ярослава Полянського взяли участь представники ГУ ОЛ Василь Шлянта і Олександр Маслей.

22.03.94 Голова ГУ ОЛ Василь Шлянта і Стефан Гладик взяли участь в зустрічі з представником Уряду України, міністром закордонних справ Зленком.

26.02.94 Відбулося перше засідання Президії Світової федерації лемків в Сиракюс (США).

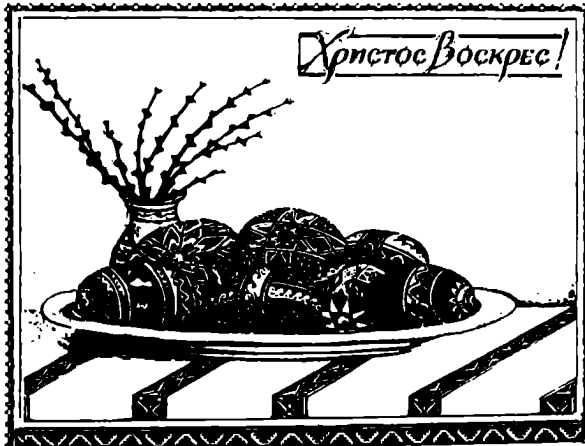
В.Ш. і П.Ш.

МОЛИТВА

Боже, Ти знаш мої слабости,
Боже, я Тя прошу, Ти мі гріхи прости.
Прости мі провини чинени,
Свідомі і неусвідомлені.
Боже, прости мі мої провини,
І покаж в правді дорогу,
І провад мене до Тебе, ко Богу.
Просвіт мій розум, моє знання,
В дорозі могого проживання,
Жеби я міг познавати,
Добро од зла одріжнати.
На роздорожжах не допуст,
Зле видіти і зблудити,
А як зблуджу, то упомни,
І до Тебе мня приверни.
Боже Всемогучий,
Помож мі в моїх потребах,
І потіш.
Потіш мя і дай мі, што треба,
По Твоїй милости з неба,
По Твоїй волі,
І не опуст мя николи.
Боже Святий,
Єдиний, Милостивий,
Буд зо мною на віки.
Бо в Тобі єст Радіст і Знання,
В Тобі єст Мир,
В Тобі єст моє Уповання.

Михайло Олесневич
родом з Береста

ДИТЯЧА СТОРІНКА

АБЕТКА

АКУЛА

Акула — це велика риба —
Живе в морським і океанським
глибі.
У неї гострі зуби й дужий хвіст.
Акули треба людям берегтись.

БДЖОЛА

Літас бджілка з квітки на квітку.
Тяжко працює бджілка улітку.
Літас бджілка в садку і в полі —
Буде на зиму меду доволі.

ВИВІРКА

З гілки на гілку вивірка скаче.
Скочить на землю, неначе
м'ячик:
Хвостик пухнастий та бистрий
ніжки.
Вивірка дуже любить горішки.

ГОРОБЕЦЬ

Горобчик сів на стовалчик.
Із хати вийшов хлопчик.
Цвірінкає горобчик:
«Це вийшов гарний хлопчик!»

ГАВА

На дереві кракає гава.
— Кра-кра! — каже гава-роз-
зява. —
Роззявою кожен мене називас
Тому, що я рота до вух роз-
зявляю.

ДЯТЕЛ

Дятел в кору стук та стук.
Може, там сховався жук.
Чи комаха, чи черв'як —
Дятел їсти їх мастак!

ЕМУ

На довгелезних двох ногах
По зоопарку ходить птах.
— Це — ему, австралійський
струсь. —
Читає з напису Петрусь.

ЄНОТ

Кожну нічку, коли люди всі
поснуть,
Два сноти на прогулянку ідуть.
Аж до ранку будуть шведьдати
вони.
В теплих хутрах два сноти-пус-
туни.

ЖУК

Жук, жук, чорний жук,
Чує дятлів стук та стук.
Краще, жуче, утікай,
Бо настане тобі край.

ЗАЄЦЬ

Зайчик-стрибайчик капусту
гризв.
Пишеться зайчик із літери «Зе».
В слові її треба «З» вимовляти —
Знас це зайчик від мамі і тата.

... И ...

Ніякі риби, ні тварини, ні птахи
Не починаються у нашій мові з
«И».
Але в кінці та в середині слова
Потрібно дуже «И» у нашій мові.

ІНДИК

На подвір'ї індичатко
Говорило каченяткам:
«Коли виросту великим —
Буду я тоді індіком!»

ІЖАК

Іжак починається з літери «І».
У нього порядки і звички свої.
Іжак, іжачиха й малий іжачок
Вдягнулися в одяг із гострих
голок.

ЙОРЖ

Узяв Андрій свої вудки —
Пішов із татом до ріки.
— Тут лиш йоржі та окуні, —
Він каже, — ловляться мені.

КИТ

Котик-муркотик на сонечку
спить.
Мишка-шкрябушка в кутку
шкряботить.
Котик-муркотик, сором тобі
спати —
Треба мишку-шкряботушку з
хати виганяти.

ЛИС

Лисичка-сестричка по лісі ходи-
ла.
Лисичка курятини з'їсти хотіла.
Та тільки лисичка до ферми
добралась —
Всі кури й курчата в курник
поховались.

МИША

Миша-мама доню-мишку
Вчить читати рідну книжку.
Щоб у книжці зрозуміти кожне
слово —
Мишка-доня добре вивчить
рідну мову.

НОСОРИГ

Тому, що у мене є ріг —
Називаюся я носоріг.
На лобах по два роги буває
у інших тварин.
А у нас, носорігів, на кожному
носі один!

ОРЕЛ

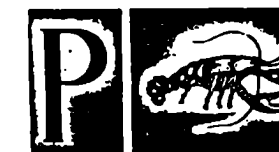
Орел живе лише на волі.
Орли на скелях гнізда в'ють.
Людей, що борються за волю, —
Орлами у народі звуть.

ПАПУГА

Попуга від орла інакший птах.
Попуги можуть жити у клітках.
Людей, що думки власної не
мають, —
Попугами в народі називають.

(Продовження в наступному номері)

РАК

Рак — некий забіяка.
Та є пісенька про рака:
«Рак-рак, неборак
Як укуси — буде знак!»

СОЛОВЕЙКО

Соловейко — пташка невеличка,
як горобчик, цюглик чи синичка.
Та один він тьохкає-співає.
У країні кожної його знає.

ТХІР

Опустів ралтове деїр —
Це гуляти вийшов тхір.
Запишавсь маленькою тхір:
Ось йому страшний й зорі!

УДАВ

До зміїного роду належить удав.
Він маленьких звірят на
сніданок шукає.
Не знайшов ані жаб, ні пташат,
ні зайчат —
Бо вони у цей день всі тримались
хат.

ФАЗАН

В кольорове пір'ячко вбрались
фазани,
А хвости розправили вліном вони.
У траві, над річкою, їде родина
в ряд:
Фазан з фазанихою й трос
фазанят.

ХОВРАХ

Рис, рис, ховрашок під землею
хату.
Нанесе туди зерна ховрашок
багато.
Добре буде ховрашкові зиму
зимувати.
Рис, рис ховрашок під землею
хату.

ЦАП

По місточку йшли назустріч два
цапки.
Під місточком дно глибокої ріки.
Не хотіє дороги дати цап цапку —
І попадали обидва у ріку.

ЧАПЛЯ

Ходить чапля чап-чалап.
На обід шукає жаб.
Можє, й рибку десь знайде.
Чап-чалап — це чапля їде!

ШПАК

Шпак несе до нас весну із країв
далеких.
Прилітають із шпаком ластівки
й лелеки.
Вже шпаківню у садку
змайстрували діти.
Прилетять до них шпаки у
шпаківні жити.

ЩУКА

Щука живе у озерах, ставках і
річках.
Щука на маленькогого рибку
наводять страх —
Дуже вони їй під смак.
Щука — це риба хижака.

ЮРОК

Юрок — з родичів горобця.
Маленька пташечка оця
живє в родні горобчині,
Як і горобчик — у країні.

ЯЩІРКА

Ми — ящірки. В нас дуже бистрі
ніжки.
На жаб та на вужів ми схожі
трішки.
І нас багато видів на землі.
С ящірки великі і малі.

...Ь...

Як не крутись — чи так, чи сяк, —
Потрібний в мові м'який знак.
Як пишеш гадзь чи горобець —
Стає він в слові на кінець.

DOKUMENTY

**1947 luty 14 Nowy Targ. — Pismo starosty powiatu nowotar-
skiego L. Lei do Wydziału Społeczno-Politycznego Urzędu
Wojewódzkiego w Krakowie w sprawie wysiedlania Łemków.**

Poufne

W roku 1945 większa część Łemków została bądź wcielona do Armii Czerwonej, bądź wysiedlona do ZSRR. Na polecenie władz Urząd Ziemski wprowadził na opuszczone majątki osadników polskich, którzy do tego czasu tam przebywają.

Wysiedleni do ZSRR oraz zdemobilizowani z Armii Czerwonej częściowo powrócili do swoich miejsc zamieszkania i upominają się o zwrot zajętych już gospodarstw. Ludzie ci chcą odzyskać prawo pobytu w Polsce, starają się o uzyskanie poświadczanego obywatelstwa polskiego.

Tutejsze Starostwo podanie tych ludzi załatwiło decyzją odmowną opierając się na przepisach mówiących, że obywatel polski przez służbę w obcym państwie traci obywatelstwo polskie oraz na zarządzeniu Urzędu Wojewódzkiego, że wysiedleni do ZSRR nabyli obywatelstwo sowieckie — ponadto na tendencji obecnej tworzenia państwa jednolitego pod względem narodowościowym.

Ponieważ Wydział Społ.-Polit. stał na odmiennym stanowisku od Wydziału Administracyjnego, tut. Starostwo spowodowało przesłanie Urzędowi Wojewódzkiemu odwołania od decyzji tut. Starostwa celem uzyskania prejudykatu do załatwienia tych spraw na przyszłość.

Okazało się, że Urząd Wojewódzki przyznał Łemkom obywatelstwo polskie — wobec czego tak zdemobilizowani, jak również ci, którzy uzyskali już obywatelstwo sowieckie, a powrócili do Polski, są obywatelami polskimi wbrew obowiązującym przepisom i wydanym w tym kierunku zarządzeniom.

Ponieważ na skutek powyższego powstał taki stan prawny, że wszyscy Łemkowie są pełnoprawnymi obywatelami polskimi i jako tacy mają pełne prawo do swoich opuszczonych gospodarstw, zaś stan faktyczny jest taki, że gospodarstwa ich zajęte są przez osadników polskich — proszę o zajęcie ostatecznego stanowiska w tej sprawie, ponadto czy i w jaki sposób pozbawić osadników polskich nabytych gospodarstw połemkowskich oraz jak traktować Łemków, czy jak mniejszość narodową, a wobec tego jakie oni mają prawa, czy jak autochtonów uznać ich za narodowo przynależnych do państwa polskiego.

Kwestia ta nie jest tylko kwestią tut. powiatu, a dwóch województw, więc jako taka winna być rozpatrzona i rozstrzygnięta centralnie — ustawowo.

Aby stworzyć graniczne powiaty czysto polskimi, co leży zresztą w interesie państwa, aby aby usunąć kwestie Łemków z zagadnień polityki polskiej, wskazanym by było przesiedlenie Łemków w głąb Polski. Takie załatwienie tej kwestii pozbawiło by równocześnie nacjonalistyczne bandy ukraińskie baz wypadowych i moralnego oparcia przyjaznych im elementów.

Wobec braku jasnego stanowiska Urzędu Wojewódzkiego w powyższej sprawie tut. Starostwo nie może zająć zdecydowanego stanowiska, a ciągłym przesuwaniem ostatecznej decyzji podważa swój autorytet.

Starosta powiatowy
Lech Leja

... Przypisy ...

4.12 lipca 1947 wysiedlono z wymienionych miejscowości 125 rodzin Łemkowskich (389 osób). W październiku 1947 r. aresztowano i osadzono w obozie koncentracyjnym w Jaworzu 21 Łemków, którzy uniknęli wysiedlenia lub powrócili nielegalnie na swoje gospodarstwa z ziem zachodnich (ze wsi Biała Woda — 5, Czarna Woda — 3, Jaworki

— 5, Szlachtowa 9). W trzy lata później w dniach 14-22 IV 1950 r., dokonano ponownego wysiedlenia 34 rodzin (103 osoby) do woj. szczecińskiego. Wśród wysiedlonych znalazły się rodziny mieszane oraz Łemkowie, którzy powrócili z ziem zachodnich i obozu w Jaworzu. Zob. AAN, Ministerstwo Administracji Publicznej, 781, k.123. Zob. też dok. 69.

1947 luty 20, Warszawa. — Ze sprawozdania zastępcy szefa Sztabu Generalnego WP gen. bryg. S. Mossora z inspekcji Wojewódzkich Komitetów Bezpieczeństwa w Katowicach, Krakowie i Lublinie dla przewodniczącego Państwowej Komisji Bezpieczeństwa ministra obrony narodowej marszałka Polski M. Żymierskiego. Propozycja wysiedlenia Ukraińców

Ścisłe tajne

Przy rozważaniu sytuacji na terenie całego Okręgu Krakowskiego nasunął się problem resztek ukraińskich. Wiele jednostek, a nawet rodzin ukraińskich ukryło się w lasach lub miejscowościach pogranicznych na terenie Czechosłowacji i wróciło potem do swoich siedzib, stanowiąc bazy dla band UPA i niebezpieczeństwo wszelkiej irredenty na przyszłość. Ponieważ Związek Radziecki nie przyjmuje już obecnie tych ludzi, wydaje się rzeczą konieczną, aby na wiosnę przeprowadzić energiczną akcję przesiedlenia tych ludzi pojedynczymi rodzinami w rozproszeniu na całych Ziemiach Odzyskanych, gdzie szybko się zasymilują.

W załączeniu przedstawiam dokładną listę tych pozostałości wynoszących około 4876 rodzin — 20 306 osób. Proponuję w tej sprawie zwrócić się do kierownika Głównego Urzędu Repatriacyjnego ministra Wolskiego

Z-ca szefa Sztabu Gen. WP
Mossor gen. bryg

Załącznik 1

Dodatkowe przesiedlenie Ukraińców — przybliżone liczby wynoszą:

pow. Lubaczów	— ok.	500 rodzin,	ok.	2011 ludzi
„ Jarosław	— „	400 „	„	1600 „
„ Przemyśl	— „	700 „	„	2800 „
„ Brzozów	— „	130 „	„	509 „
„ Sanok	— „	770 „	„	3063 „
„ Lesko	— „	1930 „	„	7735 „
„ Jasłów	— „	31 „	„	124 „
„ Krosno	— „	2 „	„	9 „
„ Gorlice	— „	367 „	„	2258 „
„ Rzeszów	— „	3 „	„	11 „
„ Łańcut	— „	30 „	„	139 „
„ Przeworsk	— „	13 „	„	47 „

Razem ok. 4876 rodzin, ok. 20306 ludzi

Ponadto dużo tzw. „mieszanych”.

Potrzeba: — wysiedlić resztę, sprawdzić „mieszanych” dokumenty,
— wprowadzić przymus paszportowy i kontrolę ruchu ludności.

1947 luty, Rzeszów. — Z raportu nr 20 z posiedzenia Wojewódzkiego Komitetu Bezpieczeństwa w Rzeszowie dla Państwowej Komisji Bezpieczeństwa. Propozycja wysiedlenia Ukraińców

Ścisłe tajne

Dowódca 9 DP omawiał sprawę pozostałych dotąd na terenie województwa rzeszowskiego Ukraińców; stanowią oni bazę zaopatrzeniową, wywiadowczą i łącznikową band UPA. Konieczne jest doprowadzenie do zupełnego końca akcji wysiedleńczej, zaczętej w 1945 r. Jeżeli obecnie nie ma możność

przekazania tych Ukraińców do ZSRR, to trzeba skierować ich na zachód i osiedlić w rozproszeniu, aby uniemożliwić szkodliwą działalność. Sprawa ta była omawiana z wojewodą, który ma wystąpić z odpowiednim wnioskiem do władz centralnych. W związku z tą sprawą szef UBP poruszył potrzebę utworzenia przez władze pasa pogranicznego, w którym obowiązywałyby specjalne przepisy, uniemożliwiające osiedlanie się państwowo wrogich elementów.

Przewodniczący
Wojewódzkiego Komitetu Bezpieczeństwa
Wieliczko płk

1947 marzec 6, Kraków. — Ze sprawozdania sytuacyjnego Dowództwa Okręgu Krakowskiego dla państwowej Komisji Bezpieczeństwa za miesiąc luty 1947 r. Propozycja wysiedlenia Łemków z powiatu nowosądeckiego.

Tajne

Dotychczas na terenie woj. krakowskiego ujawniają się jedynie członkowie organizacji podziemnych i band polskich. Natomiast jeśli chodzi o bandy ukraińskie UPA, działające w pow. Nowy Sącz, to żadnych wypadków ujawniania się nie było¹ i na ujawnianie się w przyszłości liczyć nie można. Powodem tego jest przede wszystkim fakt, że w południowej części pow. Nowy Sącz pozostało jeszcze około 2000 Łemków, którzy stanowią bazę zaopatrzeniową pod każdym względem dla band ukraińskich grasujących w tym powiecie. Byłoby pożądanym, aby wystąpić z wnioskiem do rządu o spowodowanie przesiedlenia pozostałych jeszcze w pow. Nowy Sącz „Łemków” na teren Ziemi Odzyskanych.

Szef Sztabu Dowódca Okręgu Wojskowego -V
w.z. płk Chiliński gen. dyw. Więckowski

¹ Informacja niezgodna z prawdą. Na terenie powiatu miało miejsce szereg przypadków ujawniania się członków podziemia ukraińskiego. Każdorazowo kończyło się to aresztowaniem i skazaniem osób ujawniających się na wysokie kary więzienia, jako że żołnierzy UPA amnestia nie obejmowała. Zob. CAW, Wyroki Sądu Wojskowego Grupy Operacyjnej „Wisła”, 3253/3/54.

1947 kwiecień 23, Warszawa. — Z protokołu nr 7 posiedzenia Biura Politycznego KC PPR

Obecni: tow. Wiesław, Zambrowski, Berman, Minc, Tomasz, Radkiewicz, Spychalski. Przy p. porz[ądku] dzien[ego] obecni: tow. Skrzyszewski, Jędrzychowski, Karmanow, Bieńkowski, Sokorski, Kowalski, Wróblewski, Przy p. 2 porz. dzien. tow. Kowalski

Porządek dzienny:

1. Sprawy oświatowe.
2. Zjazd „Wici”.
3. Informacje gospodarcze — t. Minc.
4. Sprawy 1-majowe.
5. Różne.

— Do p. 5 porz. dzien.

4. Informacja t. Radkiewicza o przebiegu ujawniania się band. 5. Omówiono sprawy przejściowego obozu¹ dla podejrzanych Ukraińców i postanowiono porozumieć się ze Związkiem Radzieckim co do możliwości uregulowania sprawy Ukraińców.

Protokółował
(M. Rutkiewiczowa)

Publicznego na przełomie stycznia-lutego 1945 w miejsce hitlerowskiego obozu koncentracyjnego SS-Lager Dachgrube, filii KL Auschwitz, założonego 15 VI 1943 r.

Po wyzwoleniu Jaworzna (19.01.1945) obóz został zabezpieczony i wykorzystany przez władze polskie jako miejsce uwięzienia niemieckich jeńców wojennych, a następnie Volksdeutsche. W latach 1945-1946 w obozie śmierci poniosło co najmniej 5910 osób. W tym samym czasie reaktywowano również inne obozy pohitlerowskie, m.in. w Potulicach (woj. pomorskie), Łambinowicach (woj. opolskie), w którym od lutego 1945 więziono polską ludność autochtoniczną Śląska i Opolskiego. Od 10.II.1945 r. do więzienia Volksdeutsche wykorzystywano część byłego obozu hitlerowskiego w Oświęcimiu. Ostatni transport więźniów z Oświęcimia, T-458 i T-459, przybył do obozu w Jaworznie 17.IV.1947 r.

Wraz z przygotowaniem do akcji „Wisła” Jaworzno przeznaczono na miejsce uwięzienia cywilnej ludności ukraińskiej podejrzanej o sprzyjanie podziemiu zbrojnemu. Pierwszy transport więźniów ukraińskich przybył do Jaworzna 9.V.1947 z Oświęcimia. Do marca 1949 w obozie więziono łącznie 3873 Ukraińców, w tym ponad 707 kobiet, kilkanaścioro dzieci, 27 duchownych grekokatolickich i prawosławnych oraz niemalże całą ukraińską inteligencję. Wskutek tortur, wycieńczenia i chorób w obozie zginęło 162 Ukraińców. Ciała więźniów zakopano w bezimiennych mogiłach w pobliskim lasku.

W listopadzie 1947 r., w związku z nagłym wzrostem liczby zgonów więźniów obozu w Jaworznie, specjalna komisja WUBP w Krakowie opracowała raport, w którym stwierdziła m.in.: „Ukraińcy w sposób świadomy sabotują zarządzenia wydane przez kierownictwo obozu celem utrzymania go na odpowiednim poziomie sanitarnym, w ten sposób, że mimo otrzymania normalnego wyżywienia przewidzianego normami Dep. Więzienn. i Obozów, tj 2400 kalorii — to niejednokrotnie, co też świadkowie potwierdzają, jedzą surowe ziemniaki, niemyte, buraki, marchew, w które to produkty zaopatrują się będąc użytym przy wyładowywaniu wagonów. (...) Jako jeden z czynników sprzyjających powstaniu epidemii tyfusu można podkreślić fakt niedostarczania przez kier. obozu, na skutek zakazu grupy śledczej MBP, papieru klozetowego, co przy niskim stanie kultury i nieprzestrzeganiu higieny (mycie rąk) może spowodować wybuch duru brzuszego, tym bardziej, że ci sami ludzie żywność roznoszą po swoich salach i zapewne rąk nie myją przed jedzeniem. Baraki „UPA” są nieco przeludnione, ponadto odczuwa się brak słomy, jak wyżej wspominałem, Ukraińcy są pozbawieni w większości wypadków bielizny i ubrań, co też uniemożliwia im mycie codzienne, posiadane zaś ubrania są w tak opłakanym stanie, że nie mogą opuścić baraku” Zob. AP Kraków, Urząd Bezpieczeństwa Publicznego 11.

Bezpośredni nadzór nad obozem sprawował naczelnik Wydziału Więziennictwa i Obozów MBP. Komendantami obozu byli kolejno: por. Włodzimierz Stanisławski (do października 1945 r.), mjr. Stanisław Kwiatkowski (do kwietnia 1948 r.), Teofil Hazelmajer (do lutego 1949 r.) kpt. Salomon Morel (brak informacji do kiedy). Straż obozowa składała się z ok. 300 żołnierzy i 18 oficerów KBW. Na terenie obozu znajdowało się 14 typowych, jak w Auschwitz, baraków, łaźnia, warsztaty produkcyjne. System zabezpieczenia obozu składał się z 12 murowanych wież strażniczych wyposażonych w broń maszynową i reflektory, podwójnego pasa drutów podłączonych do prądu wysokiego napięcia oraz 5-metrowej wysokości muru wybudowanego po wojnie od strony szosy Kraków-Katowice.

W 1949 r. COP przekształcono w ośrodek pracy przymusowej dla więźniów młodocianych (więziono w nim wówczas m.in. żołnierzy AK i UPA skazanych na niższe kary więzienia). Obóz uległ likwidacji w sierpniu 1956 r. w związku z rozbudową miasta; więźniowie zostali przeniesieni do zakładu karnego w Ilawie. Zob. AP Katowice, COP Jaworzno, Księgi główne więźniów śledczych i karnych COP Jaworzno (1945-1956); Główna Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Wykaz nazwisk więźniów COP w Jaworznie zmarłych cd kwietnia 1945 do końca 1956 r.

Podano za: Eugeniusz Misiło. *Akcja „Wisła”. Dokumenty*, str. 50-51, 53, 55-57, 158-159.

¹ Chodzi o Centralny Obóz Pracy w Jaworznie w woj. krakowskim (obecnie katowickie) utworzony przez Ministerstwo Bezpieczeństwa

Dokumenty

Międzynarodowe zobowiązania Polski w dziedzinie ochrony mniejszości narodowych... Postanowienia dotyczące mniejszości narodowych w umowach dwustronnych

Znaczenie postanowień zawartych w dokumentach KBWE polega między innymi na tym, że służą one za wzór zawieranych przez państwa umowach międzynarodowych, które po ratyfikacji stają się obowiązującym prawem. We wszystkich traktatach z sąsiadami, podpisanych przez Polskę, a także w poprzedzających podpisanie traktatów deklaracjach sprawom mniejszości narodowych poświęcono wiele uwagi.

Deklaracja o zasadach i podstawowych kierunkach rozwoju stosunków polsko-ukraińskich

Kijów, 13 października 1990 r.

§ 7. Rzeczypospolita Polska i Ukraińska Republika Radziecka potwierdziły poszanowanie przez nie praw człowieka i podstawowych wolności, włączając wolność myśli, sumienia, przekonań politycznych dla wszystkich niezależnie od rasy, narodowości, języka, płci, stanu majątkowego i wyznania. Podkreśliły one, że poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności jest ważnym czynnikiem pokoju, bezpieczeństwa, wzajemnego zrozumienia oraz współpracy w wolnej i demokratycznej Europie.

W tym kontekście Strony opowiedziały się za konsekwentnym respektowaniem i zapewnieniem praw, a także poprawą sytuacji mniejszości narodowych — polskiej na Ukrainie i ukraińskiej w Polsce, w tym również za zagwarantowanie im możliwości zaspokojenia potrzeb kulturalnych, religijnych i kształcenia w języku ojczystym, a także za stworzeniem należytych warunków dla podtrzymania niezbędnych kontaktów odpowiednio z Polską i Ukrainą. Strony są świadome, że mniejszości te, zachowując narodową tożsamość, odgrywać będą istotną rolę w zbliżeniu narodów polskiego i ukraińskiego. Strony wychodzą z założenia, że konstruktywna współpraca w dziedzinie zapewnienia praw mniejszości narodowych stanowi ważny wkład do humanitarnego wymiaru ogólnoeuropejskiego procesu" (...)

...Traktat między Rzeczypospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy

Warszawa, 18 maja 1992 r.

§ 1. Strony, zgodnie z ogólnie obowiązującymi standardami narodowościowymi dotyczącymi ochrony mniejszości narodowych, uznają prawo członków mniejszości polskiej na Ukrainie i ukraińskiej w Rzeczypospolitej Polskiej, indywidualnie lub wspólnie z innymi członkami danej mniejszości, do zachowania, wyrażania i rozwijania swojej tożsamości etnicznej, kulturowej, językowej i religijnej bez jakiegokolwiek dyskryminacji i w warunkach pełnej równości wobec prawa, w szczególności prawa do:

- nauczania i uczenia się języka ojczystego i w języku ojczystym, swobodnego posługiwania się nim, dostępu, rozpowszechniania i wymiany informacji w tym języku;
- zakładania i utrzymywania własnych instytucji stowarzyszeń oświatowych, kulturalnych i religijnych;
- wyznawania i praktykowania swej religii;
- używania imion i nazwisk w brzmieniu przyjętym dla języka ojczystego;
- ustanawiania i utrzymywania niezakłóconych kontaktów między sobą w obrębie zamieszkania, jak również przez granicę.

§ 2. Strony potwierdzają, że przynależność do mniejszości narodowej jest sprawą indywidualnego wyboru osoby i że nie mogą z tego wynikać dla niej żadne niekorzystne następstwa. Każda ze stron będzie chroniła na swoim terytorium tożsamość narodową mniejszości drugiej strony przed jakimkolwiek działaniem zagrażającym tej tożsamości i tworzyła warunki do jej umacniania.

§ 3. Każda osoba należąca do mniejszości polskiej na Ukrainie oraz ukraińskiej w Rzeczypospolitej Polskiej jest zobowiązana jak każdy obywatel do lojalności wobec Państwa swego zamieszkania, kierując się ustawodawstwem tego Państwa" (...)

Dokumenty. Międzynarodowe zobowiązania Polski w dziedzinie ochrony mniejszości narodowych. Wybór i opracowanie Łucja Wierzycka, str. 189 i 194.

Ватряні значки

Проект Левка Іалія
(мерква з тарілки з вартату П. Стефанівського)

Проект Галини Маслей

Проект Левка Іалія

URZĄD RADY MINISTRÓW
BIURO DO SPRAW WYZNAŃ
Wicedyrektor Zespołu Ogólnego
do Spraw Funduszu Kościelnego

Warszawa, 1992.05.07

FK/R/107/92

Pan
Piotr SZAFRAN
Sekretarz Zarządu Głównego
Zjednoczenia Łemków
ul. Hibnera 20/19
36-300 GORLICE

W związku z Waszym zapytaniem w sprawie możliwości korzystania z Funduszu Kościelnego (pismo: L.dz. 75/92 z 30 kwietnia br.), uprzejmie informuję, że świadczenia z Funduszu Kościelnego przysługują na wniosek osób prawnych kościołów i związków wyznaniowych (§8. ust. 1 statutu Funduszu Kościelnego).

Jednocześnie informujemy, że z uwagi na ograniczone środki, przyznawane przez Fundusz dotacje na remonty i konserwację zabytkowych obiektów sakralnych udzielane są na takie roboty jak: remonty dachów i konstrukcji dachowych, remonty ścian i elewacji zewnętrznej, osuszanie i odgrzybianie ścian, wymianę stolarki, instalacji elektrycznej itp. Fundusz nie finansuje remontów i konserwacji wyposażenia świątyń, a także renowacji polichromii, witraży, epitaflii itp.

Z poważaniem
mgr Jan Domaradzki

Załączniki:

— Statut Funduszu Kościelnego

UCHWAŁA Nr 148 RADY MINISTRÓW
z dnia 7 listopada 1991 r.
w sprawie statutu Funduszu Kościelnego.

Na podstawie art. 10 uat. 2 oraz w związku z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzenia Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 9, poz. 87 i NR 10, poz. 111, z 1969 r. Nr 13, poz. 95 i z 1989 r. Nr 29, poz. 154) Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. Funduszowi Kościelnemu nadaje się statut stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: J.K. Bielecki

Załącznik do uchwały Nr 148 Rady Ministrów
z dnia 7 listopada 1991 r. (poz. 279)

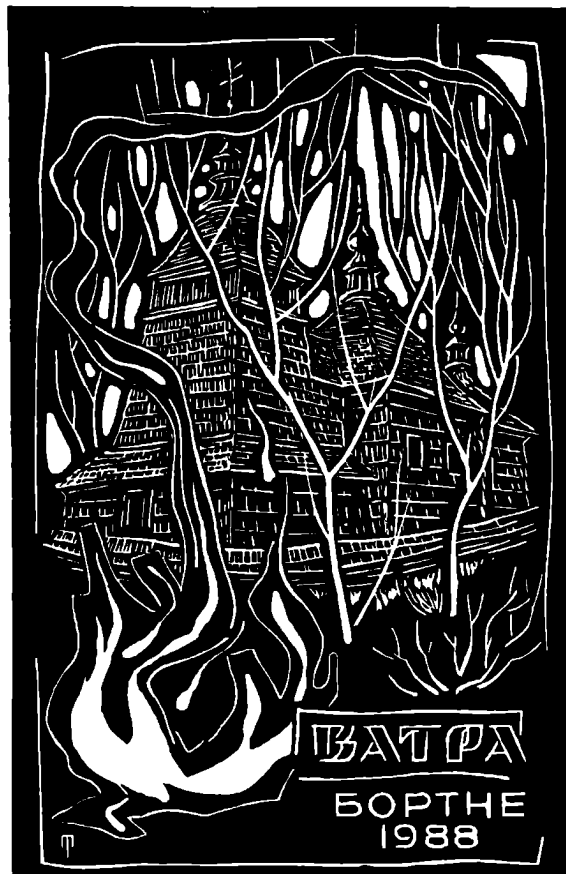
STATUT FUNDUSZU KOŚCIELNEGO (wyciąg)

§ 1. Fundusz Kościelny może świadczyć w szczególności na następujące cele:

- 1) wspomaganie kościelnej działalności charytatywnej, oświatowo-wychowawczej i opiekuńczo-wychowawczej, a także inicjatyw związanych ze zwalczaniem patologii społecznej, oraz współdziałanie w tym zakresie organów administracji rządowej z Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi,
- 2) pokrywanie części wydatków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych duchownych, zgodnie z art. 31 ust. 3 i 4 oraz art. 37 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz. U. Nr 29, poz. 156 i z 1990 r. Nr 36, poz. 206),
- 3) odbudowę, konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościołów o wartości zabytkowej.

§ 2. Organem zarządzająco-wykonawczym Funduszu Kościelnego jest Zarząd składający się z: dyrektora generalnego w Urzędzie Rady Ministrów — dyrektora Biura do Spraw Wyznań, dyrektora Zespołu Ogólnego Biura do Spraw Wyznań i wicedyrektora Zespołu Ogólnego do Spraw Funduszu Kościelnego.

§ 3. Oświadczenie woli w imieniu Funduszu Kościelnego składa dwóch przedstawicieli Zarządu.

Графика Турса Венгриновича

§ 4. Przewodniczącym Zarządu jest dyrektor generalny w Urzędzie Rady Ministrów — dyrektor Biura do Spraw Wyznań, do którego należy:

- 1) akceptowanie projektu preliminarza budżetowego Funduszu,
- 2) określanie wysokości kwoty dotacji Funduszu zastrzeżonej do swojej decyzji oraz do decyzji wicedyrektora Zespołu Ogólnego do Spraw Funduszu Kościelnego,
- 3) podejmowanie indywidualnych decyzji o przyznaniu dotacji ze środków Funduszu,
- 4) akceptowanie okresowych sprawozdań z wykorzystania środków Funduszu.

§ 5. Bieżące kierowanie sprawami i obsługę Funduszu Kościelnego zapewnia Biuro do Spraw Wyznań Urzędu Rady Ministrów przez wicedyrektora Zespołu Ogólnego do Spraw Funduszu Kościelnego, do którego należy w szczególności:

- 1) opracowywanie rocznych preliminarzy dochodów i wydatków Funduszu Kościelnego,
- 2) współdziałanie z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w sprawach związanych z ubezpieczeniem duchownych w zakresie wynikającym z ustawy o ubezpieczeniu duchownych,
- 3) utrzymywanie stałych kontaktów z Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, a także ich przedstawicielami przy Funduszu Kościelnym,
- 4) rejestrowanie i weryfikacja wniosków o dotacje z Funduszu,
- 5) podejmowanie decyzji o przyznaniu dotacji w ramach uprawnień określonych w §4 pkt 2,
- 6) zorganizowanie systemu kontroli prawidłowego wykorzystania środków z dotacji Funduszu,
- 7) zorganizowanie obsługi kancelaryjno-biurowej i finansowo-księgowej Funduszu,
- 8) sporządzanie okresowych sprawozdań z wykorzystania środków Funduszu.

§ 6. 1. Organami opiniodawczymi w zakresie dysponowania środkami Funduszu są przedstawicielstwa osób prawnych Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych przy Funduszu Kościelnym.

2. W skład przedstawicielstw ze strony osób prawnych Kościoła Katolickiego wchodzi pełnomocnicy: Konferencji Episkopatu Polski, Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich i Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Żeńskich.

3. Właściwe osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych określają skład swoich przedstawicielstw.

4. Przedstawicielstwa, o których mowa w ust. 1, mają prawo do przedstawiania i opiniowania wniosków o dotacje z Funduszu w odniesieniu do swego kościoła lub związku wyznaniowego.

§ 7. Nadzór nad Zarządem Funduszu Kościelnego sprawuje Minister-Szef Urzędu Rady Ministrów.

§ 8. 1. Świadczenia z Funduszu Kościelnego przyznaje się na wniosek osób prawnych Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych, składany do Zarządu Funduszu bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawicielstw, o których mowa w § 6.

2. Świadczenia z Funduszu Kościelnego mogą być ponadto przyznane z inicjatywy własnej Zarządu Funduszu.

§ 9. Wniosek o świadczenie z Funduszu Kościelnego powinien zawierać uzasadnienie celowości wydatków, kosztorys planowanych prac, a w przypadku odbudowy i remontów obiektów kościelnych i sakralnych — opinię wojewódzkiego konserwatora zabytków.

§ 10. 1. Świadczenia z Funduszu Kościelnego są przekazywane w obrocie bezgotówkowym i podlegają rozliczeniu z Zarządem Funduszu w terminie roku na zasadach określonych w ogólnie obowiązujących przepisach finansowo-księgowych.

2. W szczególnych przypadkach termin określony w ust. 1 może być zmieniony za zgodą Zarządu Funduszu Kościelnego.

На чатах (дерево).

Різьба Григорія Пецуха. 1966 рік.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE

37-700 PRZEMYŚL, UL. PCK 4

Pan

Wacław Szlanta

38-314 Łosie 115

Nasz znak: 842-666/93

Data: 1994-02-18

W odpowiedzi na pismo z dnia 22.12.93 r. w sprawie przysłania odpisu karty przesiedleńczej, na nazwisko Julii Szlanty, z miejscowości Łosie b. pow. Gorlice, Archiwum Państwowe w Przemyślu informuje, że w zespole: Główny Pełnomocnik Rządu ds. Ewakuacji w Rzeszowie z lat 1947-1949 przechowywane są kopie kart przesiedleńczych.

W związku z tym prosimy o wpłacenie na nasze konto w NBP O/Przemyśl nr 65009-6305-223-1 opłaty wstępnej na poszukiwania. Wysokość opłaty wstępnej wynosi równowartość złotówkową 30 dol. USA wg. kursu NBP — sprzedaż w dniu 30.12.93 r. (dzień przyjęcia do realizacji usługi, tj. data wpływu pisma do Archiwum). Po otrzymaniu opłaty wstępnej przystąpimy do poszukiwań. Informujemy, że za każdą godzinę poszukiwań opłata złotówkowa wynosi równowartość 15 dol. USA. Opłata za odpis jednej strony odnalezionego dokumentu — 10 dol., natomiast odbitka kserograficzna dokumentu 1-2 str. wynosi również równowartość 10 dol. USA, a powyżej 2 str — 5 dol. USA od każdej strony (wg. ceny sprzedaży dolara w dniu przyjęcia do realizacji usługi). O całkowitych kosztach wykonania usługi powiadomimy oddzielnym pismem.

Brak dokonania wpłaty wstępnej w przeciągu 6-ciu miesięcy traktujemy jako rezygnację z wykonania usługi.

Wyżej wymienione opłaty pobierane są na podstawie Zarządzenia nr 12 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w Warszawie, z dnia 23 listopada 1993 r. w sprawie cen za usługi świadczone przez archiwa państwowe.

DYREKTOR

Archiwum Państwowego
w Przemyślu

(—) dr Zdzisław Konieczny

*

Ось, нам і реприватизація,

але... за долляри.

Роздуми над мовою

СЛАВЛЮ ДІАЛЕКТ

Діалект-говірка-гвара — то єдна зо стилістичних варіантів-одмін мови, до котрой вартат сягати в відповідній життєвій ситуації.

Яка ж то приємність могти вернутки до діалекту-гвари в часі зустрічі з друзями-товаришами дитинства, чи шкільних років!

Про емоціонально-стилістичну силу-красу діалекту барз добри знають найвекши майстри слова — письменники, поети. На скілько бідніше било би красне письменство без творів написаних в цілости діалектом, або насичених діалектними стилістичними елементами.

Говірка-гвара то найперше скарбниця мовних архаїзмів, граматичних скамянілости, де можна читати окреми етапи розвитку мови народу.

Сучасній літературній мові не грозит пропадання з причини користування тим чи іншим діалектом. Буде інувати і дальше розвиватися.

Інша річ з говірком-гваром. Оскільки уникати єй «з заложеня», «з засади», з фальшивого стида, як «форми нижчой», чи форми не «до вжитку», то веде то просто і безпосередньо до зникання-пропадання говірки-гвари і мовной шкоди-страсти, яку не одробити, не направити.

Вартат тото пам'ятати!

Славлю діалект-говірку-гвару з потреби серця і розуміння єй ваги-значення.

Ваньо Василів

БАБА АННА

(Розповідь Єви Дзвінчик з Гладиків)

Баба Анна походили з Гладисова. Найперше били оддани за єдного хлопа, што захворів на запалення мозкових опон і вмер. Зостала молода, бездітна вдова.

Нашому дідови Ваньови з Кункови вмерла перша жена, Текля. Винесла на двір воду по купелі дзецка і обдув єй вітер. Зостало четверо діти: Келія (Кекилія?), Серафина, Юстина і Гриц. Товди Дідо оженилися з том молодом вдовом Анном і мали іщи двоє діти — Марину і Петра — мойого Няня.

За молоду баба Анна на жнива ходили през Венгри до Югославії варити істи робітникам при жнивах. Як баба Анна пришли до Кункови то їх просили варити на весілях і погребях.

Баба Анна мали сестри — єдна била оддана за Стерженьом в Рєгетові, друга пішва до Шмайдів в Новиці.

Баба з Дідом виховали тоти четверо діти по першій Дідовій жені Теклі і як діти підросли то їх вишитки четверо виправили до Гамерики. Дома зостали лем двоє діти Діда і Баби — Петро — пізніше мої Няньо — і тета Марина.

Баба Анна през ціле своє доросле-свідоме життя постили вишитки п'ятниці — не їли нич цілий ден аж до першої звізди — в наміреню-інтенції, жеби знали коли вмрут.

Деси — било то пред Великодньом, хибаль в 1935 році — я мала товди около пять років — Баба встали вночі, збудили «кухарку» (служницю), жеби їм нагріла води на купіль, бо они будут вмерати. Побудили ся майже вишитки в хижи і Няньо зачали сварити на Бабу. Же видивляють, бо сут здорови — били на ярмаку в Усцю, в неділю в церкві — і не дають людям спати.

Баба успокоїли ся кусцьок, положили ся до постелі і дочекали рана.

Рано — бив вівторок — Няньо виберали ся на ярмак до Горлиц. Баба казали купити Няньови муку на паску і розсаду — насіння капусти, карпелів, бураків, бо юж било напалено. Няньо поїхали кінми возом през Ліщини, Білянку, Шимбарк до Горлиц.

Мама з «кухарком» нагріли води, «кухарка» вмила Бабі плечі і Баба убралася так, як хтіли бити убрани на смерт. Потім казали запросити свою сваху, куми і товаришки-сусіди, з котрими сідили разом в церкві в першій лавці. Баба поставили палюнку, а Мама зрихтували закуску. Баба зіли яйце на мягко і вишитки випили по келишку. Потім Баба лягли на постіль і о годині півдодванадцетой вмерли.

Няньо на ярмаку в Горлицях били барз неспокійни о Бабу — їх Маму, нич не купили і скоро вернули домів. Але запізно! Баба юж спали вічним сном.

Випостили собі сідоміст часу-дня своей смерти.

Записав Михайло Ковальський

Михайло Печух, господар, уроджений в селі Фльоринка, повіт Новий Санч (дідо Григорія Печуха). Знімок зроблений дня 7 квітня 1916 року в Грибові. Того дня Дідо мали 61 років. Тоді поїхали вони на фронт відвідати свого сина Івана в часі Першої світової війни.

ЯРОСЛАВ ПОЛЯНСЬКИЙ

(Посмертна згадка)

Народився 15 серпня 1930 року в Полянах коло Криниці (Західна Лемківщина) як четвертий син дев'ятидільної родини Йосифа і Марії з Головяків Полянських. Початкову освіту розпочав в Полянах, а закінчив на вигнанні в Бледзеві коло Сквежини (тепер Ґожівщина). Закінчив вчительську семінарію в Сулехові (Зеленогірщина), а рівночасно середню музичну школу (1953). Після закінчення військової служби, від 1955 р. вчителював в Сквежині (музика, математика). В 1961-66 роках студював на диригентському відділенні Музичної Академії ім. Ф. Шопена у Варшаві і отримав звання магістра. В 1964 р. виїжджав в творчому відрядженні до Києва і Львова для пізнання пребагатої української хорової творчості та вивчення специфіки і методики праці з українськими хорами. Довгі роки працював на диригентських постах в УСКТ у Варшаві, де був організатором та музичним керівником перших та багатьох наступних фестивалів української музики і танцю в Польщі.

Диригентську діяльність почав ще в середній музичній школі.

1. В роках 1956-61 вів уєскатівський хор в Осецьку (тепер Ґожівщина) — нагорода Полського Радіо в Зеленій Горі.

2. В роках 1960-1974 диригент варшавсько-ґдансько-люблінського хору «Дума».

3. В роках 1972-82 засновник і диригент хору «Журавлі» — новий етап в розвитку українського хорового мистецтва в повоєнній Польщі.

Звернувся до скарбниці української анонімної та церковної музики — творів композиторів українського ренесансу, барокко, романтизму, вперше широко представив надбання Веделя, Березовського, Бортнянського — майстрів контрапункту.

4. В 1977 році створив «Молодіжний камерний хор» при церкві ОО. Василян у Варшаві — перший цього роду колектив в Польщі — в його репертуарі церковна музика, твори української та світової класики, народна пісня, зокрема лемківська.

Хор став лауреатом I-го Всесвітнього фестивалю релігійної пісні (Рим, 1983), концертував в Західній Німеччині та Франції (1984), брав участь в святкуваннях ювілею 1000-ліття хрещення Русі-України (Рим, Ченстохова, 1988), концертував перед папою Іваном Павлом II, відбув турне до США і Канади (1989), був запрошений на I-й фестиваль українських коляд і щедрівок до Львова (1991).

5. У 1987 році заснував і керував хором української молоді «Тисячоліття», якому присвятив весь свій творчий і педагогічний досвід. В репертуарі хору твори всіх епох української музики. Хор концертував в Польщі, Італії, двічі в Україні.

Авторитет диригента та рівень ведених ним хорів засвідчує участю в спільних концертах та студійних записах (платівки «Журавлі» — 2, камерного хору — 4, магнітофонні касети камерного хору — 5, телевізійні записи хору «Тисячоліття» — 3) таких оперних співаків як Марія Щуцька, Олександра Лемішко, Бернард Ладиш, Володимир Денисенко, Андрій Дудич, Микола Конах, Генрик Баєр.

В творчому доробку залишив кількадесят композицій (в цьому на вірші українських поетів у Польщі: Ірини Рейт, Євгена Самохваленка, Остапа Лапського,

Богдана Струмінського, Василя Назарука, Якова Гудемчука). В його доробку понад 200 музичних обробок-гармонізацій хорових творів, зокрема народних пісень з Лемківщини. Як фольклорист записав та опрацював біля 5000 лемківських пісень, з яких близько 1000 публікувало «Наше слово». Наукові розвідки на тему лемківської пісні публікувала «Наша культура» (1966-1968). Кількадесятитомний цикл порад та роздумів на тему методики праці з хором, специфіки хорової пісні публікувало «Наше слово» (1970-1971).

Ярослав Полянський, як член Об'єднання лемків був делегатом на

I Всесвітній Конгрес Світової Федерації Лемків в жовтні 1993 р. у Львові.

Помер передчасно на серце 15 березня 1994 року на 64 році життя в Отвоцьку (біля Варшави). Осиротив дружину Лесю, дочку Катруську і сина Степана.

Похорон відбувся 19 березня. Величава заупокійна Літургія проходила в церкві ОО. Василян на вул. Мйодовій у Варшаві, а згодом в костелі в Отвоцьку, де його і похоронено на місцевому цвинтарі.

Грудку землі з рідних Полян на могилу привезли земляки з Лемківщини.

Записався золотими буквами в українському культурному житті повоєнної Польщі. Поволі будемо собі усвідомлювати, кого ми втратили.

Вічна йому Пам'ять!

Михайло Ковальський

На знімку: Никифор Дровняк в товаристві Ярослава Полянського та членів «Лемковини» з Білянки.

ДМИТРО СТЕФАНІВСЬКИЙ

(Посмертна згадка)

Народився 4.7.1932 р. в Устю Руському в Горличчині (Західна Лемківщина). У 1947 р. разом з Батьками і братом Іваном депортований в акції «Вісла» і поселений в Рудній біля Гвізданова (Долішній Шлеськ). 1950 р. закінчив успішно шоферський курс і розпочав працю як помічник водія вантажних машин у фабриці овочевого вина у Вроцлаві. У 1951 р. став самостійним водієм, а керівництво фабрики його цінувало і шанувало, а товариші в роботі любили за доброзичливість. Загально знана його працелюбність і правота були найкращою запорукою у прийнятті до фабрики ще двох водіїв: товаришів Дмитра, лемків: Василя Максимчака та Івана Дзвінки. Разом в трійку перепрацювали у тій фабриці аж до емеритури-пенсії. У 1953 р. Дмитро, а також Василь та Іван навіязали знакомство з молодими, як вони, студентами і студентками, учнями старших класів середніх шкіл та працівниками різних підприємств Вроцлава, депортованих в злочинній акції «Вісла». Місцем зустрічей молоді і старших, депортованих з Лемківщини і інших українських етнографічних земель у Польщі була православна церква у Вроцлаві (тоді при вул. Домбровського). Після св. Літургії група тої свідомої молоді числом 10-12 осіб ішла в ресторан на обід та поговорити, бо молоді своїх мвшкань не мали — мешкали в когосі «кутом». Були це гарячі розмови-дискусії. Роздумували над положенням та національним життям української громади, тут, де треба було жити з тавром «різунів» з-під знаку акції «Вісла». Одним з найгарячіших дискусіантів був саме наш товариш, покійний Дмитро. В тих дискусіях порушували важкі питання: в якій державі живемо, які наші права як національної меншості, як «сердечне» є ставлення польського суспільства, обдурюваного ненависницькою, більшовицько-нацисткою пропагандою до нашого українського суспільства. Страх у людей був тоді всеогортаючий і тому відвага тої молоді з Лемківщини була у високій ціні! Польська тоталітарна влада за советськими взірцями до 1955 р. не допускала для українців жодних культурних чи господарчих організацій! Нас в ПНР (PRL) мало просто не бути!

Отож Покійний Дмитро був одним з активних, національно свідомих «ризикантів», що вирішили в справах зорганізування нашого культурного та суспільного життя звернутися письмом до голови Воевідської Народової Ради у Вроцлаві. В письмі умотивували пропозицію покликати організацію української національної меншості. Організація мала б діяти на громадських засадах в культурно-освітній ділянці з власним журналом (початково місчник, згодом тижневик, що пропагувала би питання українського суспільства в Польщі. Рішенням заступника голови Президії ВРН у Вроцлаві осінню 1955 року зорганізовано зустріч «відважних» серед українського суспільства Вроцлавщини в конференційному залі Президії ВРН у Вроцлаві. Не треба

додавати, що одним з активних організаторів тої зустрічі був Покійний Дмитро. Покликали тоді «Культурно-освітню комісію українського населення» у вроцлавському воєвідстві. Комісія одержала для культурно-освітньої роботи та на організаційні потреби трикімнатне приміщення у вроцлавському Ратуші на площі Ринок. У суспільно-адміністративному відділенні Президії ВРН створено два штати та прийнято на роботу двоє наших людей, які їздили в терен по воєвідстві та полагоджували справи нашого депортованого і розселеного тут населення.

Тимчасом в клубі КОКУН в Ратуші на площі Ринок почала гуртуватися вроцлавська українська громада. Але люди себе не знали добре, походили з різних сіл Лемківщини та інших українських етнографічних теренів Польщі і боялися (!). Були і такі, що говорили: «то може бути провокація», мовляв: «стереженого Бог стереже!» Покійний Дмитро не належав до них і був дуже активний у нашому — тут на Долішньому Шлеську — відродженні. Сьогодні можна дивуватися, коли згадати тодішній ентузіазм до громадської і культурно-освітньої роботи тодішньої вроцлавської української молоді. Своїм заангажуванням та наполегливою працею під керівництвом талановитих інструкторів (хор, танці, драматургія) вчинила Вроцлав одним з головних осередків українського громадського і культурного життя у Польщі. І в тих зусиллях ніколи не бракувало Покійного. В кожній ситуації можна було на Нього розраховувати. Ніколи не відмовлявся від участі проявленої ініціативи, та був повний різних нових думок та жертвенності, чи то в кампанії перед І-им Організаційним З'їздом УСКТ, чи опісля при побудові організаційних структур УСКТ на Долішньому Шлеську, чи сьогодні, коли вдержання клубу «Осередка української культури» стало виключною справою громади при відсутності яких-небудь державних дотацій. Покійний Дмитро був одним з перших, що підняли ідею і труд організування у Вроцлаві гуртка Об'єднання лемків.

Дмитро Стефанівський відійшов від нас у вічність 1 лютого 1994 року як вірний син своєї Лемківщини, про яку ніколи не забував, своєї духовної батьківщини України, у своїй православній вірі, яку ревно визнавав. У вроцлавському православному кафедральному соборі Покійний жертвено кілька років був або головою або членом парохіяльної церковної ради та активним, працелюбним, жертвеним і дуже шанованим членом нашої лемківської громади у тому кафедральному соборі.

Хоронили Дмитра на Грабішинському цвинтарі, де Його у вічний спочинок відправляли: рідня з Вроцлава, Кракова, Зеленої Гори, знайомі і друзі з Вроцлава, вроцлавська громада згуртована в ОП і ОУП, яких членом був до кінця. Чисельно прибули члени парохій православної та грекокатолицької, також товариші з фабрики вина. Похоронні богослужіння вів православний єпископ вроцлавсько-щецінський Єремія в асисті священників та діаконів і в супроводі церковного кафедрального хору.

Вічна йому Пам'ять!

Василь Шост

Великдень в Україні

Святочна карточка проєкту Ярослави Сурмач

Богдан Ігор Антонич

«І»

І вітер, що жене по руннім полі,
і дощ, що жне руді хмар руна
в млі,
і злотий усміх зір на синім тлі,
і долі спів пшеничної в stodolі.

І виноград, і водоспад удолі,
і сад, і дзвінокдзвонні соловії,
і їх пісні, немов фонема «і».
і гай, і водограй, і край на волі.

І сон на сіні й сонні лісу тіні,
і смерк в руїні, і казки в країні,
і чалі коні, і чвал баский по степі.

І грунь, і рунь, і ватра у вертені,
і гарний світ удень і серед ночі,
і найгарніший, як лиш замкнеш
очі.

ROZMOWA KWALIFIKACYJNA NA I ROK FILOLOGII UKRAIŃSKIEJ UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Rozmowa kwalifikacyjna dla kandydatów na ukrainistykę składa się z dwóch części.

CZĘŚĆ PIERWSZA dotyczy motywacji wyboru kierunku i zainteresowań filologicznych kandydata, lektur wykraczających poza kanon obowiązkowej literatury szkolnej, bardzo ogólnej znajomości historii i kultury Ukrainy czasów nowożytnych — XIX-XX w. (tradycje narodowe, wybitne postaci historyczne, muzyka, główne muzea).

CZĘŚĆ DRUGA rozmowy będzie obejmować zakres wiadomości na poziomie szkoły średniej z historii i literatury polskiej. Osoby, które zapoznają się przed egzaminem z problematyką podaną w niniejszej informacji, będą mogły do rozmowy kwalifikacyjnej wybrać dwa tematy spośród następujących problemów, uwzględniających niżej podaną literaturę:

1. szkoła ukraińska w romantyzmie polskim (A. Mickiewicz, J. Słowacki, B. Zaleski, S. Goszczyński);
2. obraz Ukrainy w twórczości J. Słowackiego („Beniowski”, „Mazepa”, „Sen srebrny Salomei”) i T. Szewczenki;
3. obraz Petersburga w twórczości A. Mickiewicza (III cz. „Dziadów”, T. Szewczenki (komedia „Sen”) i A. Puszkina — „Jeździec miedziany”;
4. dramaturgia ukraińska — Ł. Ukrainka i inni;
5. kinematografia ukraińska — O. Dowżenko i inni;
6. pisarze polscy (S. Wyspiański, Z. Krąszewski, H. Sienkiewicz, J. Iwaszkiewicz, S. Vincenz);
7. proza ukraińska (O. Honczar — „Sobór”, W. Szewczuk — „Dom na wzgórzu”) i inni;
8. współcześni poeci ukraińscy — B. I. Antonycz, P. Tyczyna, I. Dracz, L. Kostenko i inni;

LEKTURY POMOCNICZE:

1. „Ukraina. Teraźniejszość i przeszłość”, red. A. Podraza; Kraków.
2. T. Szewczenko, „Wiersze” red. M. Jakóbiec; Wrocław 1974.
3. J. Pleśniarowicz, F. Nieuważny, „Antologia poezji ukraińskiej”; Warszawa 1972.
4. Ł. Ukrainka, „Kassandra i inne dramaty”; Kraków 1982
5. O. Dowżenko, „Zaczarowana Desna”; Warszawa 1972
6. J. Jędrzejewicz, „Noce ukraińskie albo rodowód geniusza”; Warszawa 1972.
7. M. Jakóbiec, T. Hołyńska, „Literatura Ukraińska, Wypisy”; Warszawa 1962.
8. M. Jakóbiec, „Zarys lit. ukr. (W:) Dzieje lit. europejskiej; Warszawa 1989.
9. W. Witkowski, „Język ukraiński”, Kraków 1968.
10. M. Łesiów, „Ukraina wczoraj i dziś”, Lublin 1994.
11. Powroty nieobecnych (Stus, Kostenko, Kałyneć...); Wrocław 1973.
12. „Na ciche wody. Dumy ukraińskie”, red. M. Kasjan; Wrocław 1973.
13. W.A. Serczyk, „Historia Ukrainy” wyd. II, Wrocław 1990.
14. Tadeusz Olszański, „Historia Ukrainy XX wieku”; Warszawa 1993.
15. Florian Nieuważny, „O poezji ukraińskiej”, Białystok 1993.
16. „Ukraińcy w Polsce 1989-1993”, Warszawa 1993.
17. „Ukraińcy o Polakach, Polacy o Ukraińcach”, Gdańsk 1993.

CZASOPISMA: „Znak”, nr 360-361, 365, 367, 395, 413-415 oraz „Więź”, nr 12/1991; „Nasze Słowo”; „Zustricz”; „Miż Susidamy — Między Sąsiadami”; „Peremyški Dzwony”; „Błahowist”; „Literaturna Ukraina”; „Suczasnist”.

СВ.СВ. КИРИЛО І МЕТОДІЙ

Немає найменшого сумніву, що сьогоднішня Лемківщина колись давно-давно належала до Великоморавської Держави, котрої північні кордони сягали аж поза Тарнів і Краків. Як густо тоді були заселені Карпати, тяжко відповісти, але одно є певне, що жила тут якась сильна слов'янська спільнота, котра під впливом місійної праці тих двох святих зуміла відректися поганства і прийняти цивілізоване християнство. До сьогодні одна гора коло Устя Руського зветься Ротунда, а то вже щось нам говорить про давнину. Так в тамті часи звалися рівнож християнські святині-церкви східного візантійського обряду, які були будовані на підставі кола.

Про таку округлу церкву можна було почути міт в моїм рідним селі Більцаревій, що коло Грибова. Повторю його тут дослівно говіркою села: «На гробисках, там, де гнеска має пасвиско рили «Куземчаківка» бива поставлена перша церков в нашим селі. Бива она мурована з каменя і цівком округва так, як стожок вівса. Людям втовди барз ся добри живо і в тій доброті барз гришили. Не перестеригав законів Божих і сам священик і зато Господ Бог покарав їх страшно. На сам Великден, як ся правиво великодне всеночне і бива юж повна церков люди, пред часом задзвонили сами дзвони і церков з людми запавався губоко під землю. Зато гнески там таке вертепне поле і не надаєся на нич лем на пасвиско. Хто не вірит, тот най на Великден стане по півночі і іде на «Чверти», де сут тоти «гробиска». Най собі ляже

ПОДЯКА

Висловлюємо щиросердечну подяку Братам Мадзелянам в Америці за надіслану графіку — 33 гравюри (лінорити) Пана Василя з його збірки «Лемківський Іконостас» і описи до гравюр Пана Семана.

Згідно з побажанням Жертводавців гравюри після використання — публікації у «Ватрі» передамо Фундації св. Володимира в Кракові.

Редакція «Ватри»

в найгубшій ямі, най привожит ліве ухо до землі і най так лежить аж до сходу сонця, а напевно в тим часі почує під земльом говос тамтих великодних дзвонив».

Кілько в тій казці правди, трудно відповісти. Може го було цілком що інше, а довгі віки перетворили ПРАВДУ на міт не до пізнання.

Солунські брати Кирило і Методій занимали почесне місце в лемківським іконостасі й в кожній церкві були їх ікони. Час від часу священики в своїх проповідях повчали вірних о їх святій християнській місії, котра тут мала місце на 100 літ скорше перед прийняттям християнства на Русі-Україні.

Лемки все гордилися тим, що належать до східного, візантійського обряду, а рідни гори Карпати любили до болю і про те, що заслонившись ними відперли латинізацію і не споневірялися тим двом вчителям.

Семан Мадзелян

ПОВІДОМЛЕННЯ

Головна Управа Об'єднання лемків має до продажу книжку «Лемківщина в огні». Автор: Марія Остромира. Книжка технічно добре видана, тверда кольорова обкладинка, описує дії УПА на Лемківщині, коштує 20.000,— зл. Замовлення висилайте:

**Zjednoczenie Łemków,
ul. Hallera 20/19, 38-300 Gorlice**

*

Запрошуємо в суботу 28 травня 1994 року о год. 10³⁰ до Клубу ОУП при вул. Руській 46а у Вроцлаві на традиційний

КОНКУРС РЕЦИТАЦІЙ

класичної і народної поезії і прози для дітей і молоді від 3-17 років. Традиційно на Конкурс приїздить діточа капела з Патоки (дир. Петро Гойняк). Свої поезії читає Михайло Олесневич. Всіх зацікавлених заохочуємо взяти участь. Будуть нагороди!

ОУП Вроцлав

*

Український Архів у Варшаві виготовлює посвідчення про ув'язнення в Явожні. Пишіть:

**Archiwum Ukraińskie
ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa**

Посольське Бюро посла Мирослава Чеха:

**Biuro Poselskie
Posła Mirosława Czecha
ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa**

ОГОЛОШЕННЯ

Не йди через життя самотнім. Напиши до нашого матримоніального Бюро «ЗОРЯ». Оферти-зголошення українською, польською мовами шліть на адресу:

**Biuro „ZORZA”
skrytka pocztowa 12, 59-205 Legnica**

КНИЖКОВІ НОВИНКИ

Вийшла з друку цінна книжка: Історія України ХХ століття. Автор: Тадеуш Анджей Ольшаньскі. Тоту книжку варто придбати.

*

Появився новий пашквіль Едварда Пруса. Мала брошура і висока ціна під назвою «Операція „Вісла”». Написана при допомозі яничарів, котрі повинні застановитися, кому служити.

СВЯТОЧНІ ПОБАЖАННЯ

*Божого Благословення,
Господньої Благодаті
і доброго здоров'я
зичиме
вшитким нашим Рідним,
Приятелям,
Друзям-Товаришам
і Знайомим в Україні,
Словаччині,
Західній Європі,
Америці, Канаді
і Польщі.*

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

*Антося, Ліда-Оксана
і Михав Ковальські*

Гожів, 1-3.5.1994 р.

Св.св. Кирило і Методій.

Графіка Василя Мадзеляна (1990)

Видає: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków w Polsce, ul. Hallera 20/19, 38-300 Gorlice.

Редагує колегія: Лев Галь, Петро Шафран, Михайло Ковальський (начальний редактор) — ul. Armii Ludowej 16/5, 66-400 Gorzów Wlkp..

Фотонабір, технічне оформлення: „Tyrsa” — Zakład Wydawniczy Związku Ukraińców w Polsce, 03-614 Warszawa, ul. Kościeliska 7, tel. 679-95-47.